

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

Кафедра обліку і оподаткування

На правах рукопису

БОЙКО ВІКТОРІЯ РОМАНІВНА

**ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКАМИ**

Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»

Робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Науковий керівник:
**КУЛИНИЧ МИРОСЛАВА
БОГДАНІВНА,**
Кандидат економічних наук, доцент

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № 6
Засідання кафедри обліку і оподаткування
від 08.12. 2025 р.

Завідувач кафедри
_____ проф. Садовська І. Б.

ЛУЦЬК – 2025

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет економіки та управління

Кафедра обліку і оподаткування

Другий (магістерський) рівень

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

«04» грудня 2024 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ (ПРОЕКТ)**ЗДОБУВАЧЦІ ОСВІТИ**

Бойко Вікторії Романівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи) Обліково-аналітичне забезпечення управління прибутками

Керівник проекту (роботи) Кулинич Мирослава Богданівна, к.е.н., доцент,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

2. Строк подання студентом роботи (проекту) 08.12.2025р.

3. Мета та завдання випускної кваліфікаційної роботи (проекту).

Метою роботи є формування науково-теоретичних підходів та практичного інструментарію щодо обліково-аналітичного забезпечення управління прибутками.

Завданням кваліфікаційної роботи є пошук сучасних наукових досягнень у сфері регулювання бухгалтерського обліку та оподаткування фінансових результатів звичайної діяльності на підприємстві; розкриття сутності економічної категорії «прибуток», їх визначення та групування, а також поглиблення теоретичних знань, щодо їхньої загальної характеристики; визначення інформаційних потреб користувачів щодо доходів, витрат та фінансових результатів.

5. Дата видачі завдання 04.12.2024 р.

АНОТАЦІЯ

Бойко В. С. Обліково-аналітичне забезпечення управління прибутками

Ефективна політика управління прибутком дозволяє підприємству акумулювати необхідні фінансові ресурси для інвестування у виробничу діяльність, інновації та розширення ринкових можливостей. Крім того, правильне використання прибутку сприяє зниженню середньозваженої вартості капіталу та підвищенню фінансової стійкості підприємства.

В умовах сучасної економіки раціональне управління прибутком набуває особливого значення, що і обумовлює актуальність даного дослідження.

В роботі проведено дослідження питань облікового та аналітичного забезпечення управління прибутками, їх формуванням та використанням, на прикладі автотранспортного підприємства.

Зосереджена увага на визначенні сутності прибутку як економічної категорії; побудові обліку і методики аналізування прибутку; аналізуванні зовнішнього і внутрішнього середовища функціонування та економіко-організаційна характеристика підприємства; методичних підходах до відображення в обліку формування прибутків; аналізуванні і контрольних процедури щодо формування і використання прибутку; пропозиціях шляхів покращення результативності діяльності.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретичному обґрунтуванні та вирішенні комплексу питань, пов'язаних з формуванням прибутку, вартісною оцінкою факторів, що впливають на нього. Запропоновано шляхи покращення результативності компанії, рекомендації для підвищення ефективності управлінських рішень на основі оцінки результативності, удосконалення контролю за формуванням і використанням прибутку товариства.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці рекомендацій і пропозицій, спрямованих на підвищення ефективності

управлінських рішень на основі оцінки результативності господарської діяльності.

Ключові слова: прибутки збитки, фінансовий результат, баланс, звіт про фінансові результати, доходи, витрати, управління, результативність, аналіз контроль, автотранспорт.

SUMMARY

Boyko V. S. Accounting and Analytical Support for Profit Management

An effective profit management policy enables an enterprise to accumulate the necessary financial resources for investment in production activities, innovation, and the expansion of market opportunities. Moreover, the proper use of profit contributes to reducing the weighted average cost of capital and enhancing the financial stability of the enterprise.

In the context of the modern economy, rational profit management becomes particularly important, which determines the relevance of this study.

This work explores the issues of accounting and analytical support for profit management, its formation, and utilization, using a motor transport enterprise as a case study.

The focus is placed on defining the essence of profit as an economic category; constructing accounting and analysis methodologies for profit; analyzing the external and internal operating environment and the economic-organizational characteristics of the enterprise; methodological approaches to reflecting profit formation in accounting; analysis and control procedures related to the formation and use of profit; and proposing ways to improve operational performance.

The scientific novelty of the obtained results lies in the theoretical substantiation and resolution of a set of issues related to profit formation and the value assessment of influencing factors. The study proposes ways to improve company performance, offers recommendations for enhancing the effectiveness of managerial decisions based on performance evaluation, and suggests improvements in the control over the formation and use of company profits.

The practical significance of the results lies in the development of recommendations and proposals aimed at increasing the effectiveness of managerial decisions based on the evaluation of economic performance.

Keywords: profit, loss, financial result, balance sheet, income statement, revenue, expenses, management, performance, analysis, control, motor transport.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ПРИБУТКІВ	
1.1. Сутність прибутку як економічної категорії	10
1.2. Побудова обліку та характеристика методик аналізування прибутку підприємства	12
1.3. Галузеві та організаційні особливості підприємств автотранспорту та їх вплив на формування прибутку	20
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ОБЛІКУ ПРИ ФОРМУВАННІ І ВИКОРИСТАННІ ПРИБУТКІВ ПІДПРИЄМСТВА	
2.1. Економіко - організаційна характеристика товариства та аналіз його внутрішнього середовища функціонування	25
2.2. Методичні підходи до відображення в обліку формування прибутків та їх використання	33
2.3. Методика формування звітності про фінансові результати та шляхи її вдосконалення	41
РОЗДІЛ 3. АНАЛІТИЧНІ ПРОЦЕДУРИ В УПРАВЛІННІ ПРИБУТКАМИ ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ	
3.1. Контроль за формуванням та використанням прибутку	45
3.2. Аналітична оцінка результативності з використанням традиційних методик	49
3.3 Шляхи покращення результативності діяльності	55
ВИСНОВКИ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	61
ДОДАТКИ	68

ВСТУП

Актуальність теми. Найважливішим показником, що характеризує ефективність усіх видів діяльності підприємства у ринкових умовах є прибуток. Прибуток підприємств для держави є важливим джерелом надходжень коштів до бюджету, що дозволяє їй виконувати свої соціальні та економічні функції. Для будь-якого підприємства він є основним джерелом власних фінансових ресурсів, засобом для забезпечення розширеного відтворення. Частково, прибуток підприємства виконує роль індикатора ефективності як виробничих процесів окремих підприємств, так і економіки країни в цілому.

Актуальність даного дослідження пов'язана з важливістю вирішення питань теорії та практики обліку, аналізу та контролю прибутку, визначення шляхів удосконалення існуючих та розробки нових методів оцінки прибутковості суб'єктів господарювання з метою поліпшення ефективності системи управління прибутком на підприємстві.

Ефективна політика управління прибутком дозволяє підприємству акумулювати необхідні фінансові ресурси для інвестування у виробничу діяльність, інновації та розширення ринкових можливостей. Крім того, правильне використання прибутку сприяє зниженню середньозваженої вартості капіталу та підвищенню фінансової стійкості підприємства. В умовах сучасної економіки раціональне управління прибутком набуває особливого значення, що і обумовлює актуальність даного дослідження

Важливість зазначених проблем, необхідність удосконалення системи обліку та аналізу в управлінні прибутками на підприємствах і обумовило вибір теми кваліфікаційної роботи магістра, мету, завдання та основні напрямки дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження питань облікового та аналітичного забезпечення управління

прибутками, їх формуванням та використанням, на прикладі ТОВ «XXXXXXXXXXXXXXXXXX».

Для досягнення мети вирішувалися наступні завдання:

- визначення сутності прибутку як економічної категорії;
- охарактеризовано побудову обліку і методики аналізування прибутку;
- проведення аналізу зовнішнього і внутрішнього середовища функціонування та економіко-організаційна характеристика ТОВ «XXXXXXXXXXXXXXXXXX»;
- окреслення методичних підходів до відображення в обліку формування прибутків;
- аналізування і контрольні процедури щодо формування і використання прибутку;
- пропозиції шляхів покращення результативності діяльності.

Об'єктом дослідження є прибуток підприємства, як економічна категорія та як основний якісний показник роботи підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні засади, методико-прикладні рекомендації, щодо облікового забезпечення управління прибутком та обґрунтування шляхів вдосконалення аналітичних процедур на підприємстві.

Матеріал дослідження. Інформаційною базою для написання кваліфікаційної роботи були наукові статті, навчальні посібники, підручники, нормативні документи, фінансова звітність підприємства, практичні рекомендації, облікові реєстри та первинні документи з обліку доходів, витрат, фінансових результатів.

Для вивчення предмету дослідження в роботі застосовуються методи та прийоми аналізу, загальнонаукові методи: діалектичний, системний підходи, метод індукції і дедукції, аналіз і синтез, а також прийоми зведення і групування, порівняння.

Практичні положення магістерського дослідження щодо покращення результативності ТОВ «XXXXXXXXXXXXXXXXXX» були апробовані на ТОВ «XXXXXXXXXXXXXXXXXX».

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретичному обґрунтуванні та вирішенні комплексу питань, пов'язаних з формуванням прибутку, вартісною оцінкою факторів, що впливають на нього.

Основні положення новизни:

- запропоновано шляхи покращення результативності компанії;

Отримали подальший розвиток:

- рекомендації для підвищення ефективності управлінських рішень на основі оцінки результативності;
- удосконалення контролю за формуванням і використанням прибутку ТОВ «XXXXXXXXXXXXXXXXXX».

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці рекомендацій і пропозицій, спрямованих на підвищення ефективності управлінських рішень на основі оцінки результативності господарської діяльності ТОВ «XXXXXXXXXXXXXXXXXX».

Окремі результати використано у діяльності ТОВ «XXXXXXXXXXXXXXXXXX», про що в роботі наявний «Акт про впровадження результатів наукових досліджень» № 8 1/10 від 15.11.2025 р.

Особистий внесок магістра. Кваліфікаційна робота магістра – результат самостійного наукового дослідження.

Апробація результатів дослідження. Основні положення кваліфікаційної роботи доповідались на VIII науково-практична міжнародна конференція молодих науковців, здобувачів освіти «Сучасні тенденції розвитку обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування» (21 листопада 2025 р., м. Луцьк).

РОЗДІЛ 1

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ПРИБУТКІВ

1.1. Сутність прибутку як економічної категорії

Прибуток виступає рушійною силою економічного та соціального розвитку держави в цілому та підприємства. Для суб'єкта господарювання він є основним джерелом як інноваційного розвитку, так і реконструкції виробництва, а також джерелом покращення соціальних стандартів.

Трактування сутності прибутку є важливою науковою проблемою. Ця категорія залишається в центрі уваги вчених у сфері філософії, економічної теорії, мікроекономіки, макроекономіки, фінансів, менеджменту, бухгалтерського обліку і містить багато суперечностей та протиріч, тому проблема її обґрунтування належить до найважливіших проблем як економіки, так і бухгалтерського обліку.

Облік прибутку почав формуватися ще в давні часи шляхом становлення обліку доходів і витрат, констатування фактів господарського життя, інвентаризації і прямої реєстрації майна, тобто за часів, коли існував тільки натуральний вимірник. Результат представлявся приростом чи збитком майна в натуральних одиницях після чергового перерахунку (інвентаризації). І вже тоді за обліковими записами доходів і витрат виводилося сальдо рахунків.

Підходи до розуміння прибутку, що є в економічній літературі, залежать від позицій тих учених, з яких вони розглядають цю категорію: суспільно-політичного устрою країни, предмету та рівня розвитку науки, а також від положень нормативно-правової бази певного часу чи країни. Різноманітні визначення прибутку відрізняються між собою, що є зрозумілим через складність самої категорії.

Традиційно при визначенні поняття прибутку розглядають політекономічний підхід, який ґрунтується на з'ясуванні його сутності, змісту і взаємозв'язку з іншими економічними категоріями (таблиця 1.1, додаток А).

Поряд з трактуванням прибутку, з точки зору економічної теорії не менш важливим є історичний аналіз методології його обліку. Питання виміру і відображення прибутку є одним із найскладніших, і тому на всіх етапах розвитку бухгалтерського обліку воно поставало проблемою перед мислителями та вченими.

Світова історія розвитку бухгалтерського обліку свідчить, що представники різних облікових шкіл впродовж століть розглядали категорію «прибуток», акцентуючи основну увагу не на сутності, а на порядку його визначення та запису в облікові регістри з метою найбільш повного задоволення інформаційних потреб власників підприємства.

Наведені трактування прибутку характеризують лише кількісний аспект прибутку, що ґрунтується на співставленні доходів та витрат, проте недостатньо уваги приділяється його економічному змісту.

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку визначають прибуток як залишкову суму після вирахування витрат (що включає коригування збереження капіталу в разі необхідності) з доходу, а також як будь-яку величину, що перевищує суму, необхідну для збереження капіталу на початок періоду [29].

Отже, з бухгалтерської точки зору прибуток – це позитивний фінансовий результат підприємницької діяльності, який визначається на мікроекономічному рівні за звітний період, характеризується приростом власного капіталу за рахунок перевищення доходів над понесеними витратами, порядок визнання яких законодавчо врегульований, науково обґрунтований або самостійно встановлений суб'єктом економічної діяльності.

Як відомо саме на даних бухгалтерського обліку ґрунтується фінансова, податкова, статистична та інші форми звітності. Тобто необхідна інформація для цілей оподаткування повинна була б визначатись у системі бухгалтерського обліку без ведення додаткового податкового обліку. Проте підприємства України

визначають обліковий прибуток (збиток) для бухгалтерського обліку та податковий прибуток (збиток) – для податкового обліку [34, 42].

Основними причинами організаційного відокремлення бухгалтерського обліку від податкового є розбіжності у завданнях, функціях, економічній сутності та методології. Якщо завданням бухгалтерського обліку є надання даних внутрішнім і зовнішнім користувачам для здійснення контролю за виконанням обов'язків, то податковий облік спрямований на формування даних, які відповідають потребам податкових органів при перевірці діяльності підприємств. Стосовно функцій бухгалтерського обліку, то основними є контрольна, аналітична та інформаційна. У податковому обліку основною є функція захисту інтересів держави при здійсненні комерційної діяльності суб'єкта господарювання. Ще одна відмінність полягає у призначенні фінансової й податкової звітності. Якщо за даними фінансової звітності можна охарактеризувати фінансовий стан суб'єкта господарювання, то за даними податкової – можна охарактеризувати стан розрахунків з бюджетом за відповідними податками й платежами.

1.2. Побудова обліку та характеристика методик аналізування прибутку підприємства

Отримання достовірної облікової інформації про прибутки з метою здійснення ефективного управління діяльністю суб'єктів господарювання передбачає налагодження процесу виявлення, вимірювання, реєстрації, відображення господарських операцій на рахунках та в регістрах бухгалтерського обліку.

Облікова практика відображення прибутку на рахунках бухгалтерського обліку в історичному аспекті знала множину варіантів, деякі з них не мали економічного змісту, інші практичного значення, часто спостерігалось

використання обліку фінансових результатів як технічного засобу вирівнювання сторін балансу.

В зарубіжній практиці по-різному називаються рахунки на яких визначаються прибутки підприємства за певний період. [14, 29] Такими періодами в зарубіжних країнах виділяють: попередні періоди, звітний рік, поточний рік, попередні роки. Рахунки мають назви: фінансові результати, результати діяльності, нерозподілений прибуток (збиток), чистий прибуток або збиток, нерозподілений збиток.

Згідно з діючим Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [46] (далі – План рахунків), акумулювання інформації про отримані прибутки здійснюється на рахунку 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)».

За кредитом рахунка відображається прибуток, а за дебетом – збитки та використання прибутку на певні цілі. На рахунку відображається сума отриманих результатів фінансової діяльності як поточного року, так і результатів минулих періодів, що потрібно враховувати при аналізі господарської діяльності.

Рахунок 44 має такі субрахунки:

- 441 «Прибуток нерозподілений»;
- 442 «Непокриті збитки»;
- 443 «Прибуток, використаний у звітному періоді».

Серед усіх видів прибутку важливе значення для бухгалтерського обліку має нерозподілений прибуток, оскільки він відображається у балансі підприємства та є кінцевим показником діяльності. Нерозподілений прибуток в загальній класифікації прибутку виділяється за ознакою характеру використання прибутку. Тобто весь прибуток, що отриманий за результатами діяльності звітного періоду поділяється на дві частини: розподілений та нерозподілений. Нерозподілений прибуток виражається в тій частині прибутку, що залишається після розподілу на дивіденди, поповнення резервного капіталу та основні напрямки розвитку діяльності підприємства.

Під методикою аналізу прибутку розуміють певну послідовність операцій, прийомів, дій і правил найдоцільнішого виконання аналітичної роботи [18].

Найважливішим елементом цієї методики є застосування технічних прийомів і способів аналізу, з допомогою яких проводиться оцінка прибутковості діяльності підприємства (рис. 1.2.).

Рис. 1.2. Групи прийомів і способів аналізу прибутку підприємства

*Авторська розробка на основі [18]

Як бачимо з рис. 1.2 серед прийомів і способів можна виділити традиційні, логічні, котрі широко застосовують і в інших дисциплінах для обробки та вивчення інформації (порівняння, графічний, балансовий, середніх і відносних величин, аналітичних групувань, евристичні методи вирішення економічних завдань на основі інтуїції, минулого досвіду, експертних оцінок спеціалістів і т. ін.).

Також для вивчення впливу факторів на результати господарювання і підрахунку резервів в аналізі виділяють такі прийоми і способи, як ланцюгові підстановки, абсолютні і відносні різниці, інтегральний, кореляційний, компонентний методи, методи лінійного, опуклого програмування, теорію масового обслуговування, теорію ігор, дослідження операцій і т. д. Застосування тих чи інших прийомів і способів залежить від мети і глибини аналізу, об'єкта дослідження, технічних можливостей виконання розрахунків тощо.

Важливим питанням аналізу прибутку є вивчення і вимір впливу факторів на величину досліджуваного економічного показника. Без глибокого всебічного вивчення факторів не можна зробити обґрунтованих висновків про результати діяльності підприємства, виявити резерви, обґрунтувати плани та управлінські рішення.

Факторний аналіз прибутку – це методика комплексного системного вивчення та виміру впливу факторів на величину результативного показника, а саме прибутку підприємства. В його основі лежить використання методичного прийому елімінування, який дозволяє відокремити вплив кожного чинника на зміну результативного показника, що відбулися в звітному періоду [18, 22].

Основну частину загального показника прибутку складає операційний прибуток, який формується як різниця виторгу від реалізації продукції у діючих договірних цінах та повної собівартості реалізованої продукції.

До факторів, що впливають на прибуток від операційної діяльності належить:

- обсяг реалізації продукції;
- собівартість продукції (причиною зменшення прибутку є зростання собівартості, і навпаки, при зменшенні собівартості продукції збільшується прибуток);
- ціна реалізації (сума прибутку зростає за рахунок підвищення ціни, а у випадку зниження ціни прямо пропорційно зменшується і прибуток);

- структура реалізованої продукції (якщо збільшується частка рентабельної продукції в загальному обсязі реалізації, то і прибуток, відповідно, зростає);
- чисельність та склад персоналу (для повноцінного обслуговування виробничого процесу потрібна відповідна кількість працівників та їх кваліфікація, що при належному виконанні обов'язків забезпечує зростання прибутку);
- економічне стимулювання працівників;
- продуктивність праці;
- стан матеріально-технічної бази (при покращенні такого стану відбувається підвищення продуктивності праці, а відповідно, і збільшення прибутку);
- фондівіддача (збільшення фондівіддачі збільшує випуск продукції на 1 грн вкладених грошей, а відповідно і збільшується прибуток у разі реалізації продукції) [18].

Загальна суть методики визначення впливу факторів на операційний прибуток полягає в послідовному аналізі кожного з них, тобто абстрагуючись від інших факторів [38]:

1. Вплив на прибуток зміни обсягів реалізації продукції ($\Delta \check{I}_{i\partial}$):

$$\Delta \check{I}_{i\partial} = \check{I}_0 \left(\frac{\check{N}_{1,0}}{\check{N}_0} - 1 \right) \quad (1.3)$$

де $\check{I}_0$ – прибуток від операційної діяльності за попередній період;

$C_{1,0}$ – фактична собівартість реалізованої продукції у звітному періоді, що розрахована в цінах і тарифах попереднього періоду;

C_0 – фактична собівартість реалізованої продукції у попередньому періоді.

Фактична собівартість реалізованої продукції у звітному році в цінах і тарифах попереднього періоду визначається формулою:

$$\tilde{N}_{1,0} = \sum_{i=1}^n C_{i0} Op_{i1} \quad (1.4)$$

де C_{i0} – собівартість i -го виду продукції у попередньому періоді;

Op_{i1} – обсяг реалізації i -го виду продукції у звітному періоді.

Фактична собівартість реалізованої продукції у попередньому періоді визначається за формулою:

$$\tilde{N}_0 = \sum_{i=1}^n C_{i0} Op_{i0} \quad (1.5)$$

Op_{i0} – обсяг реалізації i -го виду продукції у попередньому періоді.

На цьому етапі визначається, яка сума додаткового прибутку була отримана лише за рахунок зростання обсягів виробництва окремих видів продукції. З метою виключення впливу цінового фактора обсяги виробництва продукції виражені через собівартість. Припускається, що пропорційно до зміни обсягів виробництва змінюється прибуток.

2. Вплив на прибуток змін ціни на реалізовану продукцію ($\Delta \tilde{I}_{\sigma}$):

$$\Delta \tilde{I}_{\sigma} = \sum_{i=1}^n Op_{i1} (\ddot{O}_{i1} - \ddot{O}_{i0}) \quad (1.6)$$

де Op_{i1} – обсяг реалізації i -го виду продукції у звітному періоді ($i = 1 - n$);

$\ddot{O}_{i1}$, $\ddot{O}_{i0}$ – ціна реалізації i -го виду продукції відповідно у звітному та попередньому періодах.

Для кожного виду продукції визначається можливе одержання додаткового прибутку за умови реалізації обсягів продукції у звітному періоді за цінами, що перевищують ціни попереднього періоду.

3. Вплив на прибуток змін у структурі реалізованої продукції ($\Delta \tilde{I}_{\tilde{n}\tilde{\sigma}}$):

$$\Delta \tilde{I}_{\tilde{n}\tilde{\sigma}} = \tilde{I}_0 \left(\frac{\hat{A}\hat{\delta}_{1,0}}{\hat{A}\hat{\delta}_0} - \frac{\tilde{N}_{1,0}}{\tilde{N}_0} \right) \quad (1.7)$$

де $\hat{A}\hat{\delta}_{1,0}$ – дохід (виручка) від реалізації продукції за звітний період за цінами попереднього періоду;

$\hat{A}\hat{\delta}_0$ – дохід (виручка) від реалізації продукції за попередній період.

Виручка від реалізації продукції за звітний період за цінами попереднього періоду визначається формулою:

$$\hat{A}\delta_{1,0} = \sum_{i=1}^n \hat{I}\delta_{i1} \ddot{O}_{i0} \quad (1.8)$$

4. Вплив на прибуток зміни собівартості одиниці продукції ($\Delta \ddot{I}_{Ci}$):

$$\Delta \ddot{I}_{Ci} = \sum_{i=1}^n (C_{i1} - C_{i0}) \cdot Cp_{i1} \quad (1.9)$$

де C_{i1} – собівартість i -го виду продукції у звітному періоді.

Загальний факторний аналіз операційного прибутку підприємства можна здійснювати за структурно-логічною моделлю факторної системи, яка будується на основі класифікації чинників за ознакою черговості їх впливу на операційний прибуток.

Для оцінки впливу чинників на зміну операційного прибутку за методом «витрати – обсяг – прибуток» проводять наступні етапи аналітичної роботи.

1. Формування факторної моделі операційного прибутку, виходячи з моделі «витрати – обсяг – прибуток»

2. Введення у факторну модель додаткових факторних ознак:

q – кількість реалізованої продукції, у натуральному вимірнику;

z – середня ціна одиниці продукції, грн;

v' – питомі змінні витрати у розрахунку на одиницю продукції, грн.

3. Перетворення факторної моделі операційного прибутку.

4. Загальна оцінка зміни операційного прибутку у досліджуваному періоді:

5. Обчислення впливу чинників на зміну операційного прибутку за методом ланцюгових підстановок

6. Оцінка сукупного впливу чинників на зміну операційного прибутку(перевірка правильності здійснення розрахунків.

Вищенаведений аналіз моделі «витрати – обсяг – прибуток» здійснюється з допомогою методики маржинального аналізу прибутку, яка широко

використовувана у західних країнах. Дана методика забезпечує системний підхід при вивченні факторів зміни прибутку і прогнозуванні його величини.

Проте методика маржинального аналізу прибутку ускладнюється в умовах багатомономенклатурного виробництва, коли крім зазначених факторів необхідно врахувати вплив структурних зрушень в реалізації продукції.

Застосування методики маржинального аналізу прибутку дає змогу:

а) точніше визначити вплив факторів на зміну прибутку і рівня рентабельності і на цій основі ефективніше керувати процесом формування прибутку;

б) виявити зону беззбитковості підприємства;

в) визначити критичний рівень обсягу реалізації продукції, постійні витрати, ціни при заданій величині інших факторів;

г) розрахувати необхідний обсяг реалізації продукції для одержання заданої величини прибутку;

г) обґрунтувати оптимальний варіант управлінських рішень щодо зміни виробничої потужності, асортименту продукції, цінової політики, варіантів обладнання і т. п. з метою мінімізації витрат і збільшення прибутку.

Подальший аналіз фінансових результатів потребує розробки факторних моделей залежно від видів прибутку, отриманих за напрямками діяльності підприємства: операційної, інвестиційної та фінансової [22].

Отже, із застосуванням факторного та маржинального аналізу прибутку підприємства з'являється можливість проконтролювати отримання достовірних даних про вплив окремих факторів на аналізовану величину, виявлення невикористаних резервів тощо.

1.3. Галузеві та організаційні особливості підприємств автотранспорту та вплив зовнішнього середовища функціонування на формування прибутку

Галузеві особливості підприємств автотранспорту - це специфіка їх діяльності, пов'язана з типом перевезень, а організаційні - це структура управління і виробничі процеси, які безпосередньо впливають на економічні показники, зокрема формування прибутку.

Ефективна організація виробничої діяльності, контроль витрат і адаптивність до ринкових умов є основними чинниками успішної фінансової діяльності автотранспортних підприємств. Економічний механізм підприємств автотранспорту спирається на управління витратами, такими як заробітна плата, паливо, амортизація і ремонт, котрі складають значну частку собівартості послуг. Ефективне управління цими витратами разом із гнучкістю у підходах до вартості послуг і рівня сервісу є ключовим чинником формування прибутку.

Вплив організаційних особливостей виявляється і у формуванні центрів відповідальності, центрів доходів і прибутку, що дозволяє більш ефективно аналізувати економічні результати діяльності. Важливу роль відіграє стратегія підприємства в частині оптимізації маршрутів, використання парку автомобілів різних марок і модифікацій та адаптації цінової політики для різних сегментів клієнтів, що сприяє зростанню прибутку за рахунок підвищення якості послуг і мінімізації витрат.

Відповідно до статистичних даних, безумовним лідером в обсягах вантажних перевезень, що обслуговують загальнонаціональний господарський комплекс, є автомобільний транспорт. Проте слід звернути увагу на те, що у цьому випадку враховано обсяги перевезень вантажів для обслуговування потреб власного виробництва [7, 10, 11, 21, 49].

Аналіз обсягів вантажних перевезень, як внутрішніх, так і міжнародних, показав значне зниження в 2022 році, що було обумовлено повномасштабним вторгненням, воєнними діями та подальшим економічним спадом. Однак, за даними Державної служби статистики України, обсяги вантажних перевезень починають зростати. Так, у 1 кварталі 2024 року загальні обсяги перевезень

усіма видами транспорту досягли 177,4 млн тонн, що становить 54% порівняно із 2023 роком. Також в Україні спостерігається чітка тенденція до збільшення частки автомобільних перевезень у міжнародному сполученні. Дані про структуру експорту-імпорту товарів за видами транспорту за 2021-2023 роки свідчать про зростання частки вантажів, що перевозяться автомобільним транспортом, з 37% у 2021 році до 64% у 2023 році. Це спричинено тим, що значну частину великих вантажопотоків була перенаправлено на наземний транспорт. Також чинником, що надає перевагу автомобільному виду транспорту над залізничним, є невідповідність ширини колій європейським стандартам. Подальшому розвитку міжнародних вантажних автомобільних перевезень сприяє продовження чинної угоди про автомобільні вантажні перевезення до 30 червня 2025 року, метою якої є допомога в отриманні доступу Україною до світових ринків шляхом спрощення транзиту через країни ЄС і подальший розвиток зв'язків із ринком ЄС, зокрема через «Шляхи солідарності між Україною та ЄС». Поряд з цим найбільшою проблемою для перевізників залишається блокування автомобільних переходів на кордонах з європейськими країнами, для якого наразі немає чіткого рішення [28].

Аналіз показав, що з України найбільше транспортували сировину для промисловості (49,23%) та харчові продукти і напої (35,99%). Показники імпорту свідчить, що до України найчастіше доставляли сировину для промисловості (26,17%), паливо та мастильні матеріали (17,96%), а також устаткування та його комплектуючі (16,61%) [28]. Це вказує на те, що структура вантажів, які перевозяться в міжнародному сполученні, суттєво не змінилася порівняно з попередніми роками. Попит на перевезення сировини для промисловості та продуктів харчової промисловості залишається високим. За вартісною оцінкою в міжнародних перевезеннях переважає імпорт товарів, що зумовлено відносно низькою вартістю сировини та харчових продуктів, що експортуються, і високій вартості устаткування та палива, які імпортуються в Україну.

Серед основних напрямів удосконалення міжнародних автомобільних перевезень науковці виокремлюють наступні:

- модернізація прикордонних пунктів, а саме збільшення пропускної спроможності наявних пунктів пропуску та побудувати нові, облаштовані стоянками для вантажівок, готелями, закладами харчування і санітарно-гігієнічними об'єктами [11];
- збільшення пропускної спроможності автошляхів, виконуючи будівництво згідно з європейськими стандартами якості, безпеки та розвитку придорожніх об'єктів інфраструктури [11];
- створення та впровадження універсальних логістичних платформ, які забезпечуватимуть зручний доступ до актуальної інформації про можливості вантажних перевезень та складів [7].

Особливу увагу слід приділити пропозиціям щодо вдосконалення існуючого програмного забезпечення та активного використання нових розробок у транспортній сфері [9].

Ринок вантажних перевезень характеризується помітною боротьбою його учасників за розмір ринкової частки, зокрема найбільш істотно проявляється міжвидова конкуренція - змагання між видами транспорту за обсяги однорідного вантажу. За таких обставин визначення конкурентної позиції автотранспорту потребує аналізу номенклатури транспортованих вантажів.

Вантажні перевезення, як вид діяльності, стикнувся із значними викликами, які постали через повномасштабне вторгнення росії. У зв'язку із цим була прийнята Стратегія розвитку автотранспортної галузі України на період до 2030 року зафіксована в оновленій Національній транспортній стратегії, ухваленій урядом у 2024 році. Стратегія спрямована на комплексне планування розвитку галузі, підвищення інституційної спроможності органів управління, розвиток людського капіталу, цифровізацію сектору, а також гармонізацію з європейськими стандартами і інтеграцію в Транс'європейську транспортну мережу (TEN-T). Стратегія розвитку автотранспортної галузі полягає у відновленні та модернізації транспортного комплексу з урахуванням викликів

воєнного часу, адаптації до європейських стандартів, цифровізації, екологічності та підвищенні ефективності управління, що створить умови для сталого розвитку і інтеграції в європейський транспортний простір [31].

Згідно Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року [31] уряд планує впровадити наступне:

- вдосконалити систему управління та контролю за міжнародними перевезеннями (в тому числі, системи збору, аналізу та використання статистичних даних);
- запровадити новий підхід до ліцензування та вихід на ринок для перевізників (шляхом імплементації регламентів та директив відповідно до УА щодо ділової репутації, фінансової спроможності, професійної компетентності персоналу та ін.);
- створити єдину комплексну систему управління дорожньотранспортною безпекою;
- побудувати автоматизовану антикорупційну систему розподілу та контролю використання дозволів;
- забезпечити державну підтримку та доступне банківське кредитування/лізинг для оновлення автопарків з метою зменшення викидів та підвищення безпеки руху;
- удосконалити систему підготовки кваліфікованих кадрів (як застарілі програми автотранспортних ВНЗ, так і підготовку водіїв);
- розбудувати сучасну митну та автодорожню інфраструктуру відповідно до стандартів ЄС (TIR-стоянки для відпочинку водіїв, вказівники по всій території українською та англійською і т.д), зокрема функціонування пунктів пропуску через державний кордон. Налагодження спільної роботи та передачі даних між службами (прикордонної, митної, підрозділів ДСБТ) задля швидкого перетину кордону вантажними транспортними засобами, що перевозять товари у міжнародному сполученні.

На перехресті численних викликів і можливостей у 2025 році також опиниться український автопарк. Законодавчі зміни, економічні коливання,

нові екологічні стандарти та інші фактори матимуть суттєвий вплив на всі сегменти авторинку, від легкових автомобілів до комерційного транспорту [47].

У контексті даного дослідження особливу зацікавленість викликає оптимізація отриманих доходів і понесених витрат від вітчизняних і міжнародних перевезень; зменшення податкового навантаження з метою додаткового стимулювання розвитку діяльності; забезпечення розробки доступного програмного забезпечення та єдиної інформаційної системи для обслуговування на всіх етапах реалізації послуги.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА ОБЛІКУ ПРИ ФОРМУВАННІ І ВИКОРИСТАННІ ПРИБУТКІВ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Економіко-організаційна характеристика ТОВ «XXXXXXXXXXXXXXXXXX»

Товариство з обмеженою відповідальністю «XXXXXXXXXXXXXXXXXX» (ТОВ «XXXXXXXXXXXXXXXXXX») діє на підставі та у відповідності із Законами України "Про господарські товариства", "Про підприємництво" та особливостями передбаченими Статутом підприємства.

ТОВ «XXXXXXXXXXXXXXXXXX» є юридичною особою, має самостійний баланс, розрахунковий та інші рахунки в установах банків, печатку, штампи і бланки із своїм найменуванням, власний товарний знак та інші реквізити і знаходиться в м. Луцьк, вул. Борохівська, 8а. Майно ТОВ «XXXXXXXXXXXXXXXXXX» належить підприємству на правах повного господарського відання.

ТОВ «XXXXXXXXXXXXXXXXXX» здійснює такі види діяльності:

- вантажні та пасажирські перевезення автомобільним транспортом по країнах СНД і Балтії;
- ремонт і технічне обслуговування транспорту, механізмів, гаражного устаткування, станків і споруд;
- торгівля автомобілями та іншими товарами і продукцією;
- заготівля і збут вторсировини.
- проведення щоденних передрейсових медоглядів водіїв і технічних обстежень транспортних засобів.

Майно ТОВ «XXXXXXXXXXXXXX» становлять основні фонди та оборотні кошти, а також цінності, вартість яких відображається в самостійному балансі підприємства.

Джерелами формування майна ТОВ «XXXXXXXXXXXXXX» є:

- грошові та матеріальні внески засновника /власника/;
- доходи, одержані від реалізації продукції /робіт, послуг/, а також від інших видів господарської діяльності:

- доходи від цінних паперів;
- кредити банків та інших кредиторів;
- капітальні вкладення та дотації з бюджетів;
- надходження від роздержавлення і приватизації власності;
- придбання майна іншого підприємства, організації;
- безоплатні (благодійні) внески, пожертвування організацій, підприємств, громадян;
- інші джерела, не заборонені законодавчими актами України.

Управління ТОВ «XXXXXXXXXXXXXX» здійснюється відповідно до Статуту. Власник визначає структуру управління і встановлює чисельність працюючих.

Трудовий колектив ТОВ «XXXXXXXXXXXXXX» становлять усі громадяни, які своєю працею беруть участь в його діяльності на основі трудового договору контракту, угоди, а також інших форм, що регулюють трудові відносини працівника з підприємством. Прийом та звільнення працівників відноситься до компетенції директора підприємства.

Повноваження трудового колективу реалізуються загальними зборами та їх виборним органом, члени якого обираються таємним голосуванням на зборах трудового колективу строком на 2 роки не менш як 2/3 голосів. Директор підприємства наймається /призначається/ власником (по контракту). Директор Підприємства самостійно вирішує питання діяльності ТОВ «XXXXXXXXXXXXXX» за згодою власника.

Колективний договір укладається між власником або уповноваженим ним органом і трудовим колективом в порядку, встановленому законодавчими актами України. Порядок використання прибутку /доходу/ визначає власник ТОВ «XXXXXXXXXXXXXX» або уповноважений ним орган.

На ТОВ «XXXXXXXXXXXXXX» ведеться оперативний та бухгалтерський облік результатів роботи, складається фінансова і статистична звітність, визначена чинним законодавством. На початку кожного року керівником видається наказ "Про організацію бухгалтерського обліку і облікову політику на підприємстві ТОВ «XXXXXXXXXXXXXX».

Згідно з законом України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" і затвердженими національними положеннями бухгалтерського обліку відповідальність за організацію бухгалтерського обліку на підприємстві, забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження оброблених документів, реєстрів і звітності покладається на керівника підприємства. Головний бухгалтер, заступники директора Підприємства, керівники та спеціалісти підрозділів апарату управління і структурних підрозділів призначаються на посаду і звільняються з посади директором Підприємства.

Рис. 2.1 Організаційна структура ТОВ «XXXXXXXXXXXXXX» у розрізі власної та делегованої реалізації функцій діяльності підприємства

Джерело: Сформовано автором

Оскільки підприємство здійснює діяльність протягом невеликого періоду часу, з 2019 року, керівництвом було прийняте рішення щодо розмежування основних функцій на власне виконання та делегування на аутсорсингові компанії і перенесення, у майбутньому, їх у структуру підприємства. На даний час безпосередньо на підприємстві виконуються функції загального керівництва та логістики. У штаті є водії автотранспортних засобів, за допомогою яких здійснюються перевезення. До делегованих функцій належать бухгалтерський облік та оподаткування, супровід програмного забезпечення, кадрові, ремонт автомобілів та медичний огляд водіїв, юридичне обслуговування процесів (рис. 2.1). З метою здійснення подальшого аналізу діяльності підприємства, у контексті обраної теми дослідження, необхідно структурувати усі показники, у розрахунку яких є логічна необхідність та розмежувати їх на загальні та специфічні. Загальні характеризують середовище функціонування

підприємства специфічні, розраховуються з використанням фінансової та управлінської інформації.

Рис. 2.2 Структура аналізування показників діяльності ТОВ «XXXXXXXXXXXXXXXXXX»

Джерело: сформовано автором

До першої групи належить SWOT-аналіз діяльності автотранспортного підприємства у сфері вітчизняних і міжнародних перевезень. У класичному розумінні цей інструмент передбачає характеристику сильних та слабких сторін, визначення можливостей розвитку та загроз, передбачивши які керівникам підприємства варто вжити заходів. Використання удосконаленої методики SWOT-аналізу дозволить, автотранспортним підприємствам підвищити свою конкурентоспроможність та ефективність при здійсненні вітчизняних і міжнародних автотранспортних перевезень.

На сьогодні це є важливим чинником розвитку та виходу на міжнародний ринок українських транспортних компаній [30].

Таблиця 2.1

SWOT-аналіз діяльності автотранспортного підприємства у сфері перевезення нафтопродуктів

Сильні сторони	Можливості
- Синхронізація із логістичними процесами суб'єктів господарювання; - власна ніша на ринку перевезення небезпечних вантажів; - висока динаміка (оперативність) надання транспортних послуг; - наявність конкурентних переваг; - потужна ремонтно-технічна інфраструктура; - кваліфікований кадровий склад	- Диверсифікація видів діяльності; - розвиток інфраструктури ринку транспортних послуг на міжнародному ринку; - великий асортимент послуг; - зростання частки послуг спеціалізованого автотранспорту на ринку міжнародних транспортних перевезень
Слабкі сторони	Загрози
- репутація «Нового» учасника ринку; - недостатнє пристосування до кон'юнктури міжнародного ринку транспортних послуг; - вузький перелік транспортних послуг; - недостатній рівень соціальної захищеності персоналу; - відсутність програми розвитку персоналу (навчання, підвищення кваліфікації, стажування); - недостатній рівень екологічної діяльності	- негативні соціально-політичні зміни; - негативна макроекономічна ситуація; - несприятливі зміни в законодавстві; - втрата споживачів; - високий рівень конкуренції; - «витік» кваліфікованих кадрів - відсутність можливості швидкої переорієнтації відповідно до потреб споживачів;

Джерело: Сформовано автором з використанням [7, 11, 21, 55]

Безумовно, сильними сторонами даного виду підприємницької діяльності є висока затребуваність послуг даної сфери, а отже висока конкурентоспроможність та наявність конкурентних переваг, висока динаміка надання послуги. Поруч із основним видом діяльності, для забезпечення безперебійного функціонування бізнесу та якісної реалізації послуг будуть розвиватися і супутні види підприємництва – ремонт і сервісне обслуговування, продаж автомобілів і запчастин, логістичні служби. Автотранспортні підприємства можуть розвивати такі види бізнесу самостійно за умови достатності ресурсів, залучати інших учасників або користуватися послугами сторонніх організацій. Слабкими сторонами даного виду підприємницької діяльності у першу чергу є відносно невеликий перелік транспортних послуг у

зв'язку із специфікою перевезення нафтопродуктів. Автомобілі обладнані автоцистернами і для надання послуг з перевезення інших вантажів необхідні додаткові ресурси для придбання причепів іншого призначення. Загрозами для такого виду економічної діяльності є відсутність можливості швидкої переорієнтації відповідно до потреб споживачів негативні соціально-політичні зміни та макроекономічна ситуація, несприятливі зміни в законодавстві.

Згідно з законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» і затвердженими національними положеннями бухгалтерського обліку відповідальність за організацію бухгалтерського обліку на підприємстві, забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження оброблених документів, реєстрів і звітності покладається на керівника підприємства [44].

Для характеристики динаміки розвитку ТОВ «XXXXXXXXXXXXXX» та стабільності роботи підприємства проводиться аналіз його фінансового стану. Джерелами аналізу фінансового стану є Баланс підприємства (форма №1), Звіт про фінансові результати (форма №2), Звіт про власний капітал (форма №3), Звіт про рух грошових коштів (форма №4), Примітки до річної фінансової звітності (Додаток Г), дані бухгалтерського, статистичного та оперативно-технічного обліку, позаоблікові дані, дані звітності фінансових та контролюючих органів.

Фінансовий стан визначає конкурентноздатність підприємства, його потенціал у діловому співробітництві, дозволяє оцінити можливості та перспективи росту. Тому проведення аналізу фінансового стану в ринкових умовах є необхідністю, яка, насамперед, визначається інформаційними потребами керівників, власників, інвесторів та конкурентів.

Крім того важливу увагу приділяють таким показникам як вартість необоротних активів, що дорівнює I розділу активу балансу і вартість оборотних активів - сума підсумків II і III розділів активу. В подальшому, для отримання більш детальнішої інформації проводять аналіз структури активу балансу, використовуючи метод вертикального аналізу.

Аналізу підлягає майновий стан підприємства та джерела формування його капіталу. Майновий стан підприємства визначається на підставі даних активу балансу, до них, зокрема відносяться:

- а) сума господарських коштів, що перебувають у розпорядженні підприємства (під нею розуміють валюту, підсумок балансу);
- б) частка необоротних активів у валюті балансу;
- в) частка активної частини основних коштів;
- г) коефіцієнт зносу основних коштів.

Найбільш повну й глибоку інформацію про загальний фінансовий стан підприємства і його динаміку можна одержати шляхом побудови на основі балансу підприємства спеціального порівняльного аналітичного балансу. Порівняльний аналітичний баланс будується на основі бухгалтерського балансу шляхом доповнення його показниками структури, динаміки та структурної динаміки вкладень і джерел коштів (табл. 2.2, 2.3, Додаток Б, В).

На основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що майно підприємства збільшилося у 2023 році на 41,0 тис грн, а у 2024 році порівняно з 2023 роком на 2037,0 тис грн. Це відбулося головним чином за рахунок зміни необоротних активів.

У 2024 році відбулося зменшення необоротних активів на 248 тис. грн. , зокрема за рахунок незавершених капітальних інвестицій на 108 тис грн та основних засобів – на 139,0 тис грн. Проте у 2024 році тенденція щодо необоротних активів суттєво змінилася. Суттєво збільшилися необоротні активи (на 1739 тис грн) за рахунок збільшення основних засобів – на 1430,0 тис грн та збільшилися незавершені капітальні інвестиції на 310,0 тис грн.

Приріст у вартості капітальних інвестицій за 2024 рік становить 1347,8%, а приріст основних засобів до попереднього року – 42,4%. У зв'язку з цими змінами міняється структура необоротних активів за 2022-2024 роки: з 40,3% до 46,2%.

Щодо динаміки оборотних активів то з аналізований період вона є позитивною, але незначною. У абсолютній величині збільшення вартості

оборотних активів з 2023 рік проти 2022 року становило 289,0 тис грн, а у 2024 році оборотні активи збільшилися проти 2023 року на 298,0 тис грн. За рахунок зміни необоротних активів змінилася частка оборотних активів у вартості майна і у 2023 році становила – 62,6% а у 2024 році – 53,8%.

Найбільші зміни в складі оборотних активів відбулися в складі виробничих запасів, дебіторської заборгованості за товари роботи, послуги, та грошових коштів та їх еквівалентів. Але ці зміни у 2023 році були позитивними в сторону приросту оборотних активів, а у 2024 році – була негативна зміна у складі грошових коштів та їх еквівалентів на 586,0 тис грн, порівняно з 2023 роком.

2.2. Методичні підходи до відображення в обліку формування прибутків їх та використання

Прибуток виступає рушійною силою економіки ринкового типу, основним спонукальним мотивом діяльності підприємців. Прагнення отримати прибуток сприяє розподілу та використанню прибутку, введенню досягнень науково-технологічного прогресу, зниженню витрат, поліпшенню якості продукції та її споживчих якостей. Отримання прибутку сприяє задоволенню потреб суспільства, оскільки він є джерелом розширення виробництва.

Сучасна методика визначення результату діяльності не завжди надає користувачам публічної фінансової звітності достовірну інформацію, яка є підґрунтям для оцінки ефективної діяльності суб'єктів господарювання. Саме тому, сучасні умови господарювання спонукають до перегляду процесу формування прибутку, який за своєю природою повинен забезпечувати приріст власного капіталу.

Нерозподілений прибуток утворюється в системі бухгалтерського обліку та є одним із елементів цієї системи. Система бухгалтерського обліку представляє собою модель ретроспективного відображення документально

оформлених та оцінених у вартісних вимірниках фактів господарської діяльності, що ґрунтується на застосуванні єдиного взаємопов'язаного циклу рахунків, регламентованого Планом рахунків [46].

Нерозподілений прибуток є частиною чистого прибутку підприємства, який формується в бухгалтерському обліку шляхом порівняння доходів і витрат, та відображається у Формі 2 «Звіт про фінансові результати».

Як бачимо для достовірності даних бухгалтерського обліку та звітності необхідно чітко розмежовувати поняття чистого та нерозподіленого прибутку. Чистий прибуток – це позитивний кінцевий результат діяльності підприємства за вирахуванням податку на прибуток, тобто це той прибуток, що підприємство може використовувати в процесі діяльності.

За традиційною схемою (рис. 2.3) процес визначення чистого прибутку, і нерозподіленого прибутку зокрема, зводиться до того, що усі доходи протягом звітного періоду накопичуються за кредитом рахунків 7 класу «Доходи і результати діяльності» із наступним їх списанням, в порядку закриття, у кредит рахунку 79 «Фінансовий результат». В свою чергу, витрати підлягають накопиченню за дебетом рахунків 9 класу «Витрати діяльності», які в кінці звітного періоду списуються у дебет рахунку фінансових результатів.

Під час формування прибутку, як ефективного результату діяльності підприємств, вважаємо за доцільне отримані доходи класифікувати за трьома групами: 1 – фактично отримані, 2 – потенційно-можливі нереалізовані доходи, 3 – незароблені доходи. До категорії фактично отриманих доходів пропонує відносити операції, які пов'язані з результатами основної операційної діяльності, а також окремі операції, що стосуються іншої операційної, інвестиційної та фінансової діяльності (наприклад, продаж продукції, товарів, робіт, послуг; реалізація інших оборотних активів; реалізація іноземної валюти; реалізації необоротних активів, які переведені до складу «необоротних активів та груп вибуття»; реалізація фінансових інвестицій).

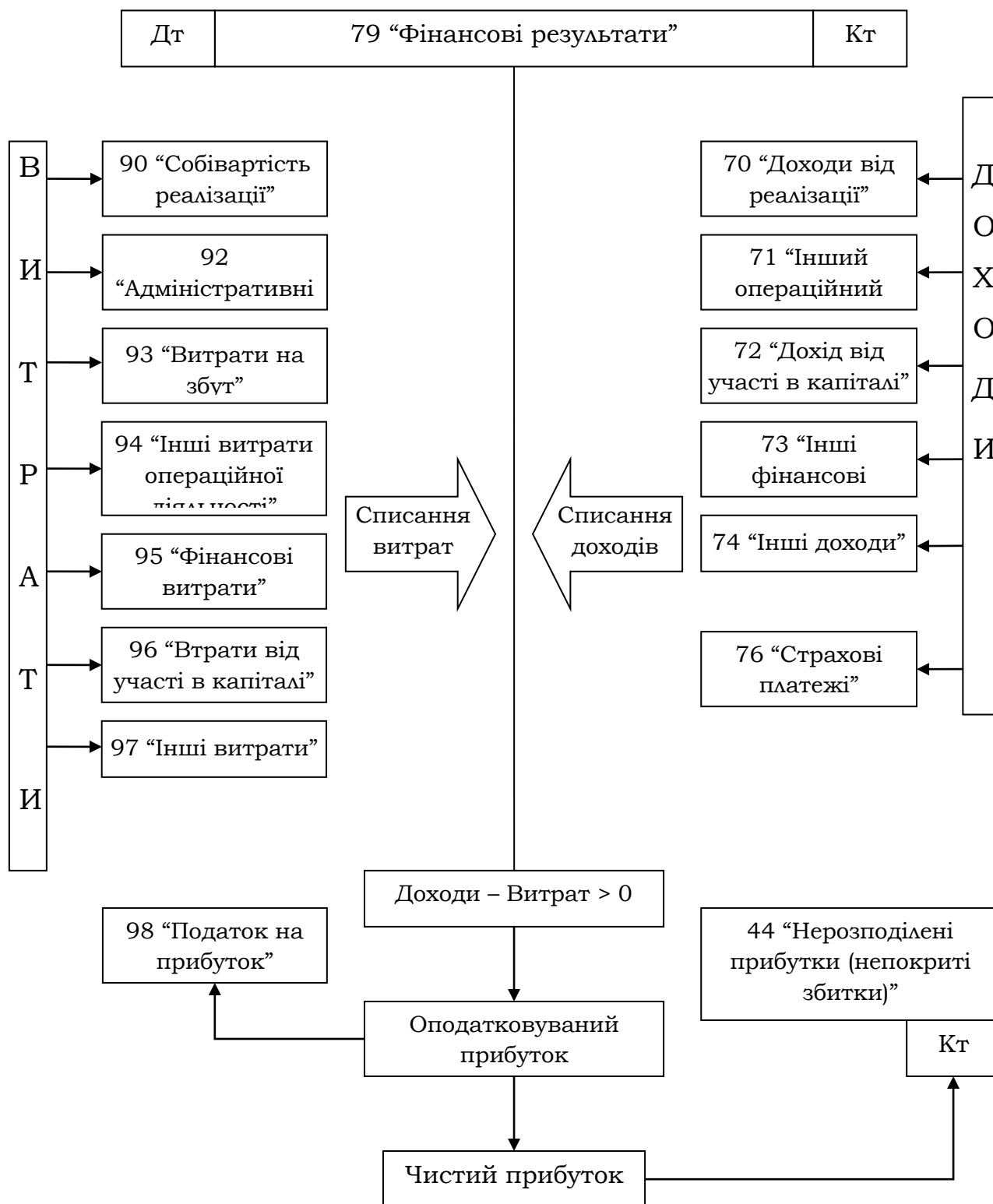

Рис. 2.3 Схема формування прибутків підприємства

Джерело: сформовано автором

До категорії потенційно-можливих нереалізованих доходів відносить операції, які пов'язані з інвестиційними ресурсами та виникають у результаті здійснення інвестиційної й фінансової діяльності (наприклад, визнаний дохід за інвестиціями, які здійснені в асоційовані, дочірні та спільні підприємства за

методом участі в капіталі; нараховані дивіденди за інвестиціями; нараховані відсотки за депозитними внесками).

До категорії так званих «незароблених доходів» відносить операції, що пов'язані із визнанням доходів у результаті: одержання штрафів, пені чи неустойок; відшкодування раніше списаних активів; списання кредиторської заборгованості; одержання оборотних активів на безоплатній основі та визнання доходу у результаті нарахування амортизації на необоротні активи, які отримані безоплатно.

Підприємства, які для узагальнення інформації про витрати застосовують тільки рахунки класу 8 «Витрати за елементами», субрахунки рахунку 79 «Фінансові результати» дебетують у кореспонденції з кредитом рахунків класу 8 «Витрати за елементами», а також рахунків 23 «Виробництво», 26 «Готова продукція», та інших рахунків класу 2 «Запаси», а також з кредитом рахунків класу 1 «Необоротні активи» та класу 3 «Кошти, розрахунки та інші активи».

Після порівняння отриманих доходів та понесених витрат визначається результат діяльності підприємства. Якщо доходи перевищують витрати, то їх різницю називають оподатковуваним прибутком, на який нараховують податок на прибуток у розмірі встановленому законодавством (18 %).

Різниця між оподатковуваним прибутком та податком на нього називається чистим прибутком підприємства, який відображається на рахунку 44 у розрізі своїх субрахунків.

Операції щодо відображення формування прибутку в обліку відображені в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Типові кореспонденції з бухгалтерського обліку формування прибутку

№ з/п	Господарська операція	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1.	Віднесено на результат операційної діяльності:		
	– собівартість реалізації	79	90
	– адміністративні витрати	79	92
	– витрати на збут	79	93
	– інші витрати операційної діяльності	79	94

	– доходи від реалізації	70	79
	– інший операційний дохід	71	79
2.	Віднесено на результат фінансових операцій:		
	– фінансові витрати	79	95
	– втрати від участі в капіталі	79	96
	– дохід від участі в капіталі	72	79
	– інші фінансові доходи	73	79
3.	Віднесено на результат іншої звичайної діяльності:		
	– інші витрати	79	97
	– інші доходи	74	79
4.	Віднесено на результат надзвичайних подій		
	– надзвичайні витрати	79	99
	– надзвичайні доходи	75	79
5.	Визначення прибутку підприємства:		
	– відображено податок на прибуток, який підлягає сплаті до бюджету	79	98
	– визначено нерозподілений прибуток	44	79

Отже, вся перспективна і поточна діяльність підприємства спрямована на отримання прибутку для забезпечення свого існуючого стану чи подальшого розвитку. Тому одним з найголовніших аспектів в управлінні підприємством є отримання своєчасної повної та достовірної інформації про фактори, що впливають на розміри прибутку та напрямки його використання.

Інформаційною базою для такого контролю служить саме бухгалтерський облік. Саме з облікових рахунків та реєстрів управлінський персонал підприємства отримує інформацію про обсяги та джерела надходження доходів, напрямки витрат, формування та використання прибутку.

Враховуючи, що в сучасних умовах бухгалтерський облік є важливим інформаційним ресурсом для системи управління в цілому, та управління прибутком, зокрема, актуальним питанням є виділення факторів впливу на методологічні засади обліку операцій з використання прибутку.

Однією з вихідних умов, які визначають методологічні засади обліку використання прибутку є необхідність врахування факторів його формування та розподілу (таблиця 2.5).

На різних етапах розвитку української економіки система використання прибутку змінювалася і вдосконалювалася. Серед домінуючих факторів формування прибутку в сучасних умовах є інтелектуальний капітал, який втілює в собі знання, вміння, навички працівників, їх підприємницькі здібності,

інтуїцію, здатність та готовність ризикувати заради розвитку підприємства, укріплення його позицій на ринку, зростання прибутку та ринкової вартості підприємства, його активів.

Таблиця 2.5

Порівняльна характеристика чинників, що впливають на використання прибутку в умовах командно-адміністративної та ринкової економіки

Фактори впливу	Командно-адміністративна економіка	Ринкова економіка
Фактори формування прибутку	Праця, капітал, наука	Знання, досвід, фінансовий та фізичний капітал, інформація, інновації, ризик, підприємницькі здібності
Цілі розподілу	Задовольнити потреби, економічні інтереси кожного працівника і як члена трудового колективу, і як члена територіальної спільноти, і як громадянина	Сформувати умови зростання ринкової вартості підприємства, підвищити добробут власників підприємства
Обов'язкові напрями використання прибутку	– обов'язкові платежі до бюджету (плата за основні фонди, нормовані оборотні активи, внески рентних платежів, а також сплата до банку відсотків за кредит); – покриття планових витрат підприємства, погашення довгострокових банківських кредитів (на оновлення техніки, розширення виробництва товарів народного споживання); – фінансування централізованих капітальних вкладень; – відрахування до фондів підприємства	– обов'язкові платежі до бюджету в частині податку на прибуток; – покриття збитків минулих періодів; – виплата дивідендів; – відрахування до резервного фонду

Іншим аспектом, який має бути врахований при удосконаленні методологічних засад обліку прибутку є концептуальна відмінність між його розподілом та використанням.

Вважаємо, що змістовне наповнення поняття «розподіл прибутку» передбачає формування відповідних фондів за напрямами визначеними законодавчо як обов'язкові та напрямами, передбаченими установчими документами підприємства. Використання прибутку – це процес використання засобів з раніше створених за рахунок прибутку фондів на визначені цілі. Проблема ототожнення процесів розподілу та використання прибутку пов'язана з відсутністю реального грошового забезпечення, яке б створювалося при

формуванні чистого прибутку підприємства. Відсутність такого грошового забезпечення можна назвати «парадоксом» формування та розподілу прибутку, що призводить до неможливості його використання на цілі визначені власниками та не забезпечує належних умов для розвитку підприємства.

До операцій, що об'єднуються поняттям «використання прибутку», відносяться операції, що відображаються за дебетом субрахунку 443 «Прибуток, використаний у звітному періоді» рахунка 44 «Нерозподілений прибуток (непокриті збитки)» у кореспонденції з кредитом рахунків, передбачених Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій (далі – Інструкція № 291) [46].

На субрахунку 443 «Прибуток, використаний у звітному періоді» відображаються розподіл прибутку між власниками (нарахування дивідендів), відрахування в резервний капітал та інше використання прибутку в поточному періоді. Сальдо на цьому субрахунку наприкінці року закривається в кореспонденції з субрахунками 441 «Нерозподілений прибуток» та/або 442 «Непокритий збиток» з виведенням сальдо на одному з цих субрахунків.

Використання прибутку підприємств, згідно з нормами НП(с)БО та Інструкції № 291, можливе за такими напрямками, як:

- збільшення розміру статутного капіталу;
- збільшення розміру пайового та додаткового капіталу;
- формування резервного капіталу підприємства;
- виплата дивідендів учасникам [46].

Залишок суми чистого прибутку, що залишилася після відрахування сум, спрямованих на виплату дивідендів, утворення резервних та інших фондів спеціального призначення, відображається на субрахунку 441 «Прибуток нерозподілений». Строк, протягом якого на субрахунку 441 може залишатися позитивне сальдо, не встановлений ні стандартами бухгалтерського обліку, ні іншими нормативними актами.

Розглянемо відображення в обліку перелічених варіантів напрямків використання прибутку (таблиця 2.6).

Таблиця 2.6

Типові кореспонденції з обліку використання прибутку підприємства

№ з/п	Господарська операція	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1.	Частину отриманого прибутку, спрямовано на збільшення статутного капіталу	443	40
2.	Сформовано резервний капітал за рахунок чистого прибутку	443	43
3.	Сформовано фонд спеціального за рахунок сум чистого прибутку	443	42
4.	Нараховано дивіденди власникам	443	671
5.	Використано прибуток на виплату премії за випущеними облігаціями	443	522

Якщо підприємство утворює за рахунок прибутку спеціальні (цільові) фонди, призначені для покриття витрат, пов'язаних з їх діяльністю, то суми, що спрямовуються до таких фондів, враховуються на субрахунку 426 «Фонд спеціального призначення». Такий фонд може мати підрозділи, наприклад, фонд розвитку виробництва, фонд соціального призначення та ін.

Здійснені за рахунок цього фонду витрати відображатимуться за дебетом субрахунку 426. За розміром сальдо субрахунку 426 на кінець звітного періоду можна буде визначити суму коштів, що залишилися у розпорядженні фонду.

Приймаючи рішення про використання прибутку, власники і менеджери підприємства повинні всебічно зважити напрями першочергових вкладень, фінансових ресурсів, виходячи з фінансового стану підприємства, його матеріально-технічної бази, соціально-економічного розвитку колективу, можливостей прибуткового розміщення засобів на ринку цінних паперів, в грошово-кредитній та інших сферах.

Отже, для ефективного використання прибутку важливим є оптимальне поєднання та виконання таких завдань:

- здійснення розподілу прибутку відповідно до стратегії розвитку підприємства;

- підвищення рівня добробуту власників підприємства, шляхом реалізації дивідендної політики;
- забезпечення приросту ринкової вартості суб'єкта господарювання у коротко- та довготерміновій перспективі;
- підвищення інвестиційної привабливості підприємства;
- забезпечення ефективного впливу на трудову активність працівників, що здійснюється шляхом участі працівників у розподілі прибутку;
- реалізація соціального розвитку підприємства;
- поповнення фінансових ресурсів підприємства;
- розвиток матеріально-технічної бази за рахунок капіталізованої частини прибутку та ін.

Таким чином, в умовах функціонування ринкової економіки України механізм використання прибутку має велике значення, адже у ньому відображається ефективність господарської діяльності, від нього залежить дієвість господарської самостійності й самофінансування підприємств. Від удосконалення форм і методів використання прибутку залежить зацікавленість підприємств та окремих працівників у постійному підвищенні ефективності діяльності та покращенні кінцевих фінансових результатів. Тому механізм використання прибутку має бути побудований таким чином, щоб цілком сприяти підвищенню ефективності роботи суб'єкта господарювання.

2.3 Методика формування звітності про фінансові результати та шляхи її вдосконалення

Здійснення діяльності будь-якого суб'єкта господарювання направлене на отримання позитивного фінансового результату – прибутку, що вимагає ведення достовірного обліку доходів і витрат, точного визначення фінансових результатів, відображення достовірної і повної інформації в фінансовій звітності, здійснення внутрішнього контролю та прийняття ефективних

управлінських рішень. Із набранням чинності Наказу Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. №73, про Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» Звіт про фінансові результати отримав друге (міжнародне) ім'я - Звіт про сукупний дохід.

Форма №2 складається із чотирьох розділів:

1. Фінансові результати (розділ змінено).
2. Сукупний дохід (новий розділ).
3. Елементи операційних витрат (без змін).
4. Розрахунок показників прибутковості акцій (без змін).

Методика заповнення Звіту про фінансові результати на основі рахунків бухгалтерського обліку, спираючись на Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності (наказ Мінфіну від 28.03.2013 р. №433), представлено в таблиці 2.7 (додаток Г) [32].

Первинними документами, в яких фіксують облік фінансових результатів, є довідки або розрахунки-бухгалтерії, які здійснюють в довільних формах. Важливою є розробка типової для промислових підприємств форми бухгалтерської довідки-розрахунку, яка повинна надати аналітичності та наочності розрахунку та дозволить уникнути помилок при віднесенні тих чи інших витрат та доходів. Таку форму розрахунку можна використовувати для спеціального контролю формування та обліку фінансових результатів та складання фінансової звітності форми №2 «Звіт про сукупний дохід». Документ має заповнюватися за даними регістрів синтетичного обліку та оборотно-сальдових відомостей по рахункам доходів і витрат, які мають місце на підприємствах.

В бухгалтерській довідці-розрахунку визначається фінансовий результат за даними рахунка 79 «Фінансовий результати» та отриманий прибуток в обліку (як кредитове сальдо за рахунком 79) відображають бухгалтерським записом: Дебет рахунка 79 «Фінансові результати» - Кредит субрахунку 441 «Прибуток нерозподілений».

Сума статті «Чистий фінансовий результат» форми 2 «Звіту про сукупний дохід» (код 2350) має відповідати сумі по статті «Нерозподілений прибуток» (непокритий збиток) форми 1 Баланс (код 1420) або ж різниці статті на кінець і початок року [32, 46].

Для відображення фінансового результату – прибутку – за видами діяльності, в господарствах використовують субрахунки до рахунку 79 «Фінансові результати» за видами діяльності, що знаходить відображення в оборотно-сальдовій відомості та формі фінансової звітності №2 «Звіт про сукупний дохід».

Для відображення прибутку за характером використання до рахунку 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» використовують субрахунки, на яких відображають суму прибутку, який розподіляється в кореспонденції з рахунками напрямів розподілу прибутку, а також відображують суму прибутку, який залишився нерозподіленим. Дані операції знаходять своє відображення в формах фінансової звітності №1 «Баланс» та №4 «Звіт про власний капітал» на основні бухгалтерських довідок та оборотно-сальдовій відомості по зазначених субрахунках. При використанні прибутку на формування капіталу операції знаходять своє відображення в обліку та звітності, про що йшлося вище. Якщо ж прибуток використовується в підприємстві за іншими спрямуваннями, то це не знаходить відображення в існуючих формах звітності, а внутрішньої звітності на більшості підприємств не ведуть.

Тому для вдосконалення аналітичності обліку фінансових результатів доцільно використовувати форму внутрішньої звітності «Звіт про розподіл прибутку (покриття збитку)», статті якої відображатимуть розподіл прибутку або джерела покриття отриманих збитків та будуть використані для складання форм фінансової звітності, а також прийняття управлінських рішень на підприємстві. Зазначену форму документу можна використовувати як додаток до фінансової звітності, а можна і додати основні його показники до форми фінансової звітності №2 «Звіт про сукупний дохід» для використання для внутрішніх управлінських потреб.

Застосування такого документу дасть змогу користувачам отримувати повну інформацію про використання чистого прибутку підприємством або використання джерел покриття отриманих збитків.

Таким чином, наведені вище напрями вдосконалення обліку фінансових результатів та відображення їх в звітності підприємств нададуть можливість підвищення контролю фінансових результатів та прийняття ефективних управлінських рішень щодо їх використання.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІТИЧНІ ПРОЦЕДУРИ В УПРАВЛІННІ ПРИБУТКАМИ ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ

3.1. Контроль за формуванням та використанням прибутку

Контроль, як основна функція управління дозволяє забезпечити підприємству досягнення своїх цілей, вивчити та виявити фактичний стан справ у різних сферах та напрямках господарського життя, об'єктивно відобразити дійсність, перевірити виконання прийнятих рішень, співставити діяльність підприємства та посадових осіб з інтересами власника, держави та суспільства в цілому.

Контролю підлягає вся господарсько-фінансова діяльність підприємства, що спонукає суб'єктів господарювання відповідально ставитися до виконання своїх обов'язків, таким чином ліквідовуючи умови, які породжують безгосподарність.

Створення системи внутрішнього контролю є невід'ємною складовою частиною побудови всієї системи управління підприємством для забезпечення ефективності його діяльності.

Розробляючи систему внутрішнього контролю формування і використання прибутку підприємства, необхідно в першу чергу визначити основні елементи механізму його організації (рис. 3.1). При визначенні завдань внутрішнього контролю за прибутком доцільно віднести до них контроль за правильним розподілом чистого прибутку підприємства; виявлення відхилень фактичного використання прибутку від планових призначень, їх причин та наслідків; перевірку правильності визначення належних до сплати в бюджет платежів та податків.

Проте, кожна господарська ситуація є об'єктом внутрішнього контролю, і при її перевірці слід вирішити три проблеми: встановити час здійснення

операції та її реєстрації, тобто вирішити проблему ідентифікації; встановити реальний вартісний вираз операції, тобто вирішити проблему оцінки; визначити, яким чином операція може бути відображена в обліку, тобто перевірити достовірність її класифікації. Крім цього, досліджуючи будь-яку господарську ситуацію, контролер повинен відповісти на три запитання: чи законна операція; доцільна чи ефективна; чи достовірна вона. Тому до кожного об'єкта внутрішнього контролю, у т. ч. і до операцій із формування та використання прибутку, контролером повинен застосовуватися комплексний підхід щодо вивчення всіх особливостей та характеристик досліджуваного об'єкта.

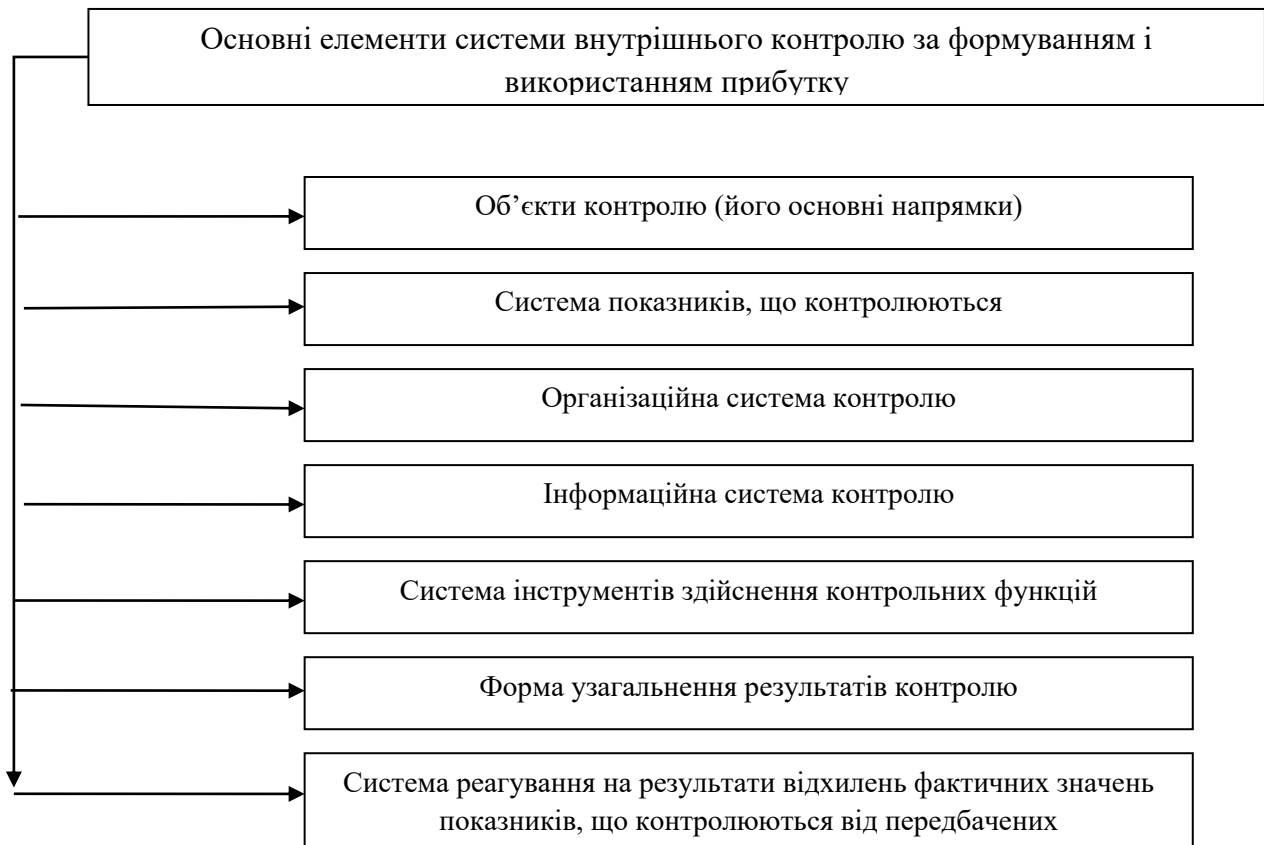

Рис. 3.1 Склад основних елементів організації системи внутрішнього контролю за формуванням і використанням прибутків

Для досягнення такого результату на суб'єкта контролю покладається низка важливих завдань, які повинні бути реалізовані щодо таких об'єктів, як елементи облікової політики підприємства, які впливають на формування та використання прибутку; господарські операції з формування та використання

прибутку, їх облікове відображення; записи в первинних документах щодо формування та використання прибутку; інформація про порушення, які виникають у процесі ведення бухгалтерського обліку залежно від стадії внутрішнього контролю.

Розробляючи методичні засади внутрішнього контролю за формуванням і використанням прибутку для виконання поставлених завдань, доцільно врахувати напрями контролю, які наведені на рис. 3. 2.

Внутрішній контроль за використанням прибутку є одним із завершальних етапів загальної системи управління прибутком виробничого підприємства. Його сутність можна визначити як комплекс дій, спрямованих на реалізацію управлінських рішень із забезпечення повного та ефективного використання розподіленого прибутку на цілі розвитку машинобудівного підприємства.

Особливу увагу при здійсненні контрольних дій на підприємствах усіх форм власності потрібно приділити перевірці напрямів використання прибутку, які мають відповідне грошове забезпечення, що стосується оновлення та підвищення виробничої потужності засобів підприємства; забезпеченню виплат працівникам підприємства (різного роду премій та інших виплат, пов'язаних зі стимулюванням працюючих).

Поряд із об'єктами контролю використання прибутку на автотранспортних підприємствах в системі механізму, що формується, необхідно визначити перелік основних показників, що контролюються. Ці показники слід поділяти на абсолютні та відносні.

Основним абсолютним показником контролю використання прибутку виступає його сума. Це обумовлено тим, що процес розподілу прибутку спрямовано перш за все на його визначення у показникові суми. Відповідно і плани розподілу прибутку ТОВ «XXXXXXXXXXXXXX», що мають контролюватись у процесі управління прибутком, також передбачають його визначення у сумі.

Рис. 3.2 Напрями здійснення внутрішнього контролю за об'єктом дослідження

Серед відносних показників використання прибутку, перш за все заслуговує уваги визначення його структури за окремими напрямками. Ця структура використання прибутку може бути визначена у необхідному розрізі як за первинними, так і за агрегованими об'єктами його розподілу.

Найбільш широкого застосування має отримати в процесі контролю такий показник як коефіцієнт використання прибутку, що розраховується шляхом співвідношення його використаної суми до запланованої.

Нарешті, певного розповсюдження в системі показників, що контролюються можуть отримати і відносні показники коливання використання прибутку у часі. Серед таких показників вважаємо за доцільне обирати в першу чергу коефіцієнт варіації, який може використовуватись у порівняльному аналізі рівномірності використання прибутку підприємства у часі.

Таким чином, за належної організації внутрішній контроль сприяє не лише оперативному та ефективному виконанню поставлених завдань, а й підвищенню відповідальності керівників структурних підрозділів і матеріально відповідальних осіб суб'єктів господарювання за виконання ними своїх обов'язків, попередженню негативних явищ при здійсненні господарських операцій, пов'язаних із рухом майна на підприємстві.

Урахування визначених напрямів внутрішнього контролю щодо формування та використання прибутку надає можливість підвищити ефективність проведення контрольних дій, досягти повноти й комплексності охоплення об'єктів, що підлягають контролю, а також забезпечити потреби управлінського персоналу підприємства в достовірній інформації.

3.2 Аналітична оцінка результативності з використанням традиційних методик

Виконання завдань, що покладаються на аналітичну оцінку управління прибутком, оцінку її показників, зумовлює використання різноманітних методів та інструментів.

В зв'язку з цим служби фінансового контролінгу оперують не лише окремими показниками, а й системами показників, їх сукупностями, які перебувають у певному взаємозв'язку, і належать до традиційних методик.

Аналіз фінансового стану, що ґрунтується на вивченні кількісних показників фінансової звітності підприємства із застосуванням стандартних методів і прийомів, називається класичним, або традиційним. Традиційний

підхід до фінансової діагностики полягає у застосуванні стандартних аналітичних прийомів: горизонтальний і вертикальний аналіз; трендовий аналіз, аналіз відносних показників, порівняльний аналіз. Висновки щодо фінансового стану робляться на підставі простого зіставлення фактичних показників оцінки ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, стабільності тощо з їх нормативними значеннями.

Найбільш загальну оцінку фінансового стану підприємства здійснюють за можливістю продажу майна і перетворення його в грошові кошти. Ліквідність підприємства – це його спроможність швидко реалізувати активи й одержати гроші для оплати своїх зобов’язань. Аналіз ліквідності ґрунтується на обчисленні абсолютних та відносних показників.

Динаміку ліквідності підприємства оцінимо за допомогою відносних показників (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Динаміка відносних коефіцієнтів ліквідності в ТОВ «XXXXXXXXXXXXXXXXX» за 2022-2024 роки

Показники	2022 рік	2023 рік	2024 рік	Відхилення		
				2023/2022	2024/2023	2024/2022
1	2	3	4	5	6	7
1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,43	0,49	0,06	0,06	-0,43	-0,37
2. Коефіцієнт проміжної ліквідності	2,88	3,54	2,75	0,66	-0,79	-0,13
3. Коефіцієнт загальної ліквідності	3,26	4,11	3,49	0,85	-0,62	0,23

Коефіцієнт загальної ліквідності характеризує достатність оборотних активів підприємства для погашення своїх боргів і показує, скільки грошових одиниць оборотних активів припадає на кожну грошову одиницю поточних зобов'язань.

У 2023 році ТОВ «XXXXXXXXXXXXXXXXX» на одну одиницю поточних зобов’язань припадає у 4,11 раз більше грошових одиниць оборотних активів. І цей показник має тенденцію до збільшення.

Позитивним є значення показника проміжної ліквідності, який показує потенційну здатність підприємства погасити свої поточні зобов'язання при умові отримання від дебіторів всієї суми короткострокової заборгованості.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності також є позитивним і характеризує, яка частка короткострокових зобов'язань може бути за необхідності негайно погашена за рахунок наявних грошових коштів. Значення цього показника знаходиться в межах норми впродовж 2022-2023 років, а в 2024 році відсутність грошових коштів свідчить проте що підприємство може розраховатися за своїми зобов'язаннями тільки на 6%.

Найбільш повну й глибоку інформацію про загальний фінансовий стан підприємства і його динаміку, а також для оцінки результативності діяльності ТОВ «XXXXXXXXXXXXXX» за 2022-2024 роки проведемо вертикально – горизонтальний аналіз балансу, що дозволить оцінити зміни фінансового стану в динаміці за досліджуваний період (таблиця 2.2, 2.3).

Щодо динаміки оборотних активів то з аналізований період вона є позитивною, але незначною. У абсолютній величині збільшення вартості оборотних активів з 2023 рік проти 2022 року становило 289,0 тис грн, а у 2024 році оборотні активи збільшилися проти 2023 року на 298,0 тис грн. За рахунок зміни необоротних активів змінилася частка оборотних активів у вартості майна і у 2023 році становила – 62,6% а у 2024 році – 53,8%.

Незначну частку в складі оборотних активів складають товари, яких не було у 2019 році, а надійшли на підприємство у 2020 році і у 2021 році теж залишаються без змін.

Постійною величиною у складі дебіторської заборгованості є дебіторська заборгованість бюджету (від 164,0 тис грн у 2023 році до 171,0 тис грн у 2024 році).

Капітал – це засоби, які є в розпорядженні суб'єкта господарювання для здійснення діяльності з метою одержання прибутку. Формується капітал підприємства як за рахунок власних, так і за рахунок позичкових джерел.

Співвідношення власного і залученого капіталу $\approx 80\text{-}20\%$ із загальною тенденцією до зменшення залученого капіталу і зростання власного.

Інформація, яка наводиться в пасиві балансу, дає змогу визначити зміни в структурі власного і позикового капіталу; розмір залучених в оборот довгострокових і короткострокових позикових коштів. У зв'язку з цим проводиться оцінювання структури джерел фінансових ресурсів – пасиву балансу. Величина власного капіталу піддається коригуванню, оскільки підприємство має залишки непокритих збитків з попередніх періодів. Хоча є тенденція до зменшення збитків. Довгострокових зобов'язань підприємство немає. Поточні зобов'язання в структурі джерел засобів становлять 15-18%.

Фінансовою основою діяльності підприємства є сформований ним власний капітал. Він є початковою та безстроковою основою фінансування діяльності підприємства, а також джерелом погашення його збитків, одним з найвагоміших показників, що використовують при оцінці фінансового стану підприємства. Збереження власного капіталу є одним з показників якості фінансового менеджменту на підприємстві [18, 38].

Фінансова стійкість підприємства – це платоспроможність підприємства у часі з дотримання умови фінансової рівноваги між власними та залученими засобами.

Фінансова стабільність підприємства є однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства. Вона пов'язана з рівнем залежності від кредиторів та інвесторів і характеризується співвідношенням власних і залучених коштів. Значення і сутність фінансової стійкості яскраво відображаються в її показниках. Розрізняють абсолютні і відносні показники фінансової стійкості. Першим кроком при проведенні аналізу фінансової стійкості підприємства є дослідження абсолютних показників, що дозволяє визначити тип його фінансового стану. Абсолютними показниками фінансової стійкості є показники, що характеризують міру забезпеченості запасів джерелами їхнього фінансування. Співставленні величини запасів

господарюючого суб'єкта з джерелами їхнього фінансування дозволяє визначити тип фінансового стану (таблиця 3.2).

За даними таблиці 3.2 можна зробити висновок, що у 2022-2024 р.р. ТОВ «XXXXXXXXXXXXXXXXX» мало кризову фінансову стійкість, тобто була нестача джерел формування запасів підприємства.

Таблиця 3.2

Характеристика абсолютних показників оцінки фінансової стійкості (визначення типу фінансового стану підприємства) ТОВ «XXXXXXXXXXXXXXXXX» за 2022-2024 рр. (тис. грн.)

Показники	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Загальна величина запасів	586	736	1225
Наявність власних джерел формування	3734	4295	4261
Наявність власних і довгострокових	3734	4295	4261
Загальна величина основних джерел	3734	4295	4261
Надлишок або нестача власних джерел	3148	3559	3036
Надлишок або нестача власних і	3148	3559	3036
Надлишок або нестача загальної величини	3148	3559	3036
Трьохкомпонентний показник типу	{1;1;1}	{1;1;1}	{1;1;1}

Для оцінки рівня і динаміки фінансових результатів діяльності підприємства за даними форми №2 «Звіт про фінансові результати» складають аналітичну таблицю, що містить інформацію про доходи, витрати, прибутки і збитки від господарської діяльності підприємства за звітний період та попередній, їх абсолютну величину.

За даними звітності ТОВ «XXXXXXXXXXXXXXXXX» проаналізуємо рівень і динаміку фінансових результатів його діяльності, а дані зобразимо в таблиці 3.3. Як бачимо з таблиці 3.3, фінансовий результат ТОВ «XXXXXXXXXXXXXXXXX» за 2022-2024 роки змінювався динамічно. Зокрема, валовий прибуток підприємства протягом розрахункового періоду зріс на 957

тис. грн, а також майже протягом всього цього часу відбувається збільшення інших операційних доходів на 873 тис. грн, адміністративних витрат на 716 тис. грн, витрат на збут та інших операційних витрат на 47 тис. грн та 29 тис. грн відповідно.

Фінансові результати від операційної діяльності за три розрахункові роки збільшилися в цілому на 25 тис. грн.

Як видно з таблиці 3.3 у 2022 році ТОВ «XXXXXXXXXXXXXX» мало збиток на суму 945 тис грн, а у 2023 році чистий прибуток зріс порівняно із збитком за 2022 рік на 1482 тис грн, і становив 537 тис грн. У 2024 році прибутку також зменшився у порівнянні з попереднім роком. Так його величина зменшилася на 475 тис. грн в порівнянні 2023 роком.

На зміну прибутку суттєво вплинули зовнішні фактори функціонування ТОВ «XXXXXXXXXXXXXX», зокрема військовий стан в Україні.

З цього випливає, що фінансові результати діяльності ТОВ «XXXXXXXXXXXXXX» формуються завдяки одержанню ним доходів і понесенню витрат. Доходи і витрати є основними факторами формування прибутку (збитку) за всіма даними господарської діяльності підприємства.

Як і кожний абсолютний показник розмір прибутку не завжди характеризує ефективність діяльності підприємства. Тому, щоб оцінити ефективність роботи підприємства, одержаний прибуток необхідно співвідносити зі здійсненими витратами – поточними (собівартість продукції) і авансованими (активи або частина їх).

Співвідношення прибутку із витратами являє собою рентабельність.

Рентабельність – це ступінь дохідності, вигідності, прибутковості бізнесу. Її вимірюють за допомогою цілої системи відносних показників, що характеризують ефективність роботи підприємства в цілому, прибутковість різних напрямків діяльності (виробничої, комерційної, інвестиційної тощо), вигідність виробництва продукції і послуг окремих видів.

Показники рентабельності більш повно, ніж прибуток, характеризують результати господарювання, тому що їхня величина відображає співвідношення

ефекту з вкладеним капіталом або спожитими ресурсами. Їх використовують для оцінювання діяльності підприємства і як інструмент в інвестиційній політиці та ціноутворенні. Важливе місце при проведенні аналізу фінансового стану посідає також аналіз рентабельності підприємства, оскільки він відображає глибинний та якісний бік роботи підприємства.

Співвідношення використання прибутку на споживання (накопичення) здійснює вирішальний вплив на фінансовий стан підприємства. Якщо накопичених коштів недостатньо, зростає потреба в залучених коштах, знижується потенціал розвитку підприємства, який характеризується показником рентабельності власного капіталу. Наприклад, якщо цей показник дорівнює 15 %, то це означає, що можна відмовитися від споживання та збільшити власні кошти на 15 % і навпаки. Але в дійсності відбувається пошук оптимального співвідношення між споживанням і накопиченням, а також оптимальної структури джерел фінансування (насамперед, стратегічного спрямування). Такий взаємозв'язок характеризує категорія левериджу (факту, незначна зміна якого може призвести до суттєвої зміни окремих результативних показників), яка виступає у двох видах: виробничому (операційному) та фінансовому.

3.3. Шляхи покращення результативності діяльності

Подальший розвиток ринкових відносин в Україні, який характеризується підвищенням конкурентоспроможності продукції, впровадженням досягнень науково-технічного прогресу, ефективністю господарювання і управління виробництвом вимагає розробки таких заходів стосовно покращення результативності діяльності підприємства, що дозволять досягти бажаного результату при мінімальному залученні додаткових коштів, ефективному використанні та розміщенні наявних ресурсів.

Процес управління прибутком автотранспортного підприємства має базуватися на визначеному керівництвом механізмі, з урахуванням впливу зовнішніх і внутрішніх факторів (рис 3.3).

Рис 3.3. Структура механізму управління прибутком автотранспортного підприємства

Зокрема, ці аспекти можуть регламентуватися вимогою статуту підприємства, а окремі з них – цільовою політикою управління прибутком, що формується на підприємстві. Крім того, на підприємстві може бути розроблено і затверджено систему внутрішніх нормативів і вимог з питань формування, розподілу і використання прибутку.

У процесі управління формуванням прибутку ТОВ «XXXXXXXXXXXXXXXXX» повинні вирішуватись два основні завдання:

- 1) підвищення загального розміру прибутку у процесі його формування;
- 2) ефективний розподіл отриманого прибутку за окремими напрямками його використання.

Для удосконалення формування прибутку підприємства та економічного обґрунтування його потреби пропонуємо здійснювати планування розподілу прибутку в такому порядку:

- 1) визначення потреби у прибутку за напрямками його використання;
- 2) формування цільової структури розподілу прибутку;
- 3) визначення пріоритетності у використанні прибутку за окремими напрямками;
- 4) балансування потреби у прибутку за напрямками його використання з можливостями отримання прибутку при здійсненні господарсько-фінансової діяльності підприємства.

Розрахунок потреби у прибутку підприємства за напрямками його використання необхідно здійснювати за окремими елементами його складових:

- фінансування розвитку матеріально-технічної бази підприємства (авансування основного капіталу);
- фінансування приросту власних обігових коштів (авансування власного обігового капіталу);
- фінансовий резерв (фонд ризику чи фонд регулювання цін);
- погашення довгострокових і середньострокових кредитів банку;
- погашення інших видів кредитних зобов'язань підприємства і виплата процентів з них;
- здійснення соціального розвитку і заохочення трудового колективу;
- виплата дивідендів власникам підприємства;
- придбання кредитних зобов'язань, акцій інших підприємств;
- фінансування діяльності об'єднань, асоціацій, концернів та інших горизонтальних структур, членом яких є підприємство;
- сплата податків та інших обов'язкових платежів і внесків передбачених законодавством.

Важливим напрямком стратегічного планування діяльності є врахування усіх чинників та аспектів подальшого розвитку підприємства для повного і

обґрунтованого визначення величини прибутку та забезпечення певного рівня прибутковості.

Досягти збільшення прибутковості з метою забезпечення постійної платоспроможності ТОВ «XXXXXXXXXXXXXX» пропонуємо через ряд заходів (таблиця 3.4).

Таблиця 3.4

Збільшення прибутковості з метою забезпечення постійної
платоспроможності ТОВ «XXXXXXXXXXXXXX»

Напрями збільшення прибутковості	Характеристика діяльності за напрямом
зростання обсягу наданих послуг	необхідність повного завантаження автомобілів; максимальне використання виробничих потужностей підприємства; вихід на нові ринки збуту, укладання угод з новими торгівельними партнерами
скорочення витрат послуги	-скорочення змінних витрат: проведення переговорів із постачальниками сировини, матеріалів на предмет зменшення їхньої загальної вартості через систему знижок на оплату; отримання товарних кредитів, відстрочення платежів -скорочення постійних витрат: проведення аналізу методів нарахування амортизації й обрання оптимального методу з урахуванням складних умов функціонування
підвищення цін	урахування платоспроможності покупців, попит на продукцію, тобто відносну еластичність попиту на продукцію за ціною

Одними з найактуальніших проблем підприємства сьогодні є висока собівартість послуг, нестача оборотних коштів та незадовільна структура капіталу. Це означає, що покращення результатів діяльності є одним з найважливіших завдань, від вирішення якого залежить ефективність функціонування підприємства у цілому. Своєчасна розробка та впровадження системи заходів, спрямованих на покращення фінансового стану дозволить підприємству посилити платоспроможність, прибутковість, фінансовий та майновий потенціал.

Щоб отримати оптимальний результат від здійснення витрат, необхідно враховувати не тільки величину, структуру та склад витрат, а й вплив чинників, які можуть змінювати поведінку витрат та зумовлювати невизначеність отримання результату.

ВИСНОВКИ

Прибуток виступає рушійною силою економічного та соціального розвитку держави в цілому та підприємства. Для суб'єкта господарювання він є основним джерелом як інноваційного розвитку, так і реконструкції виробництва, а також джерелом покращення соціальних стандартів.

З бухгалтерської точки зору прибуток – це позитивний фінансовий результат підприємницької діяльності, який визначається на мікроекономічному рівні за звітний період, характеризується приростом власного капіталу за рахунок перевищення доходів над понесеними витратами, порядок визнання яких законодавчо врегульований, науково обґрунтований або самостійно встановлений суб'єктом економічної діяльності.

Серед усіх видів прибутку важливе значення для бухгалтерського обліку має нерозподілений прибуток, оскільки він відображається у балансі підприємства та є кінцевим показником діяльності. Нерозподілений прибуток в загальній класифікації прибутку виділяється за ознакою характеру використання прибутку. Тобто весь прибуток, що отриманий за результатами діяльності звітного періоду поділяється на дві частини: розподілений та нерозподілений. Нерозподілений прибуток виражається в тій частині прибутку, що залишається після розподілу на дивіденди, поповнення резервного капіталу та основні напрямки розвитку діяльності підприємства. Важливим питанням аналізу прибутку є вивчення і вимір впливу факторів на величину досліджуваного економічного показника. Без глибокого всебічного вивчення факторів не можна зробити обґрунтованих висновків про результати діяльності підприємства, виявити резерви, обґрунтувати плани та управлінські рішення.

Ефективна організація виробничої діяльності, контроль витрат і адаптивність до ринкових умов є основними чинниками успішної фінансової діяльності автотранспортних підприємств. Економічний механізм підприємств

автотранспорту спирається на управління витратами, такими як заробітна плата, паливо, амортизація і ремонт, котрі складають значну частку собівартості послуг. Ефективне управління цими витратами разом із гнучкістю у підходах до вартості послуг і рівня сервісу є ключовим чинником формування прибутку.

Сучасна методика визначення результату діяльності не завжди надає користувачам публічної фінансової звітності достовірну інформацію, яка є підґрунтям для оцінки ефективної діяльності суб'єктів господарювання. Саме тому, сучасні умови господарювання спонукають до перегляду процесу формування прибутку, який за своєю природою повинен забезпечувати приріст власного капіталу.

Враховуючи, що в сучасних умовах бухгалтерський облік є важливим інформаційним ресурсом для системи управління в цілому, та управління прибутком, зокрема, актуальним питанням є виділення факторів впливу на методологічні засади обліку операцій з використання прибутку.

Використання прибутку – це процес використання засобів з раніше створених за рахунок прибутку фондів на визначені цілі. Проблема ототожнення процесів розподілу та використання прибутку пов'язана з відсутністю реального грошового забезпечення, яке б створювалося при формуванні чистого прибутку підприємства. Відсутність такого грошового забезпечення можна назвати «парадоксом» формування та розподілу прибутку, що призводить до неможливості його використання на цілі визначені власниками та не забезпечує належних умов для розвитку підприємства. Одними з найактуальніших проблем підприємства сьогодні є висока собівартість послуг, нестача оборотних коштів та незадовільна структура капіталу. Це означає, що покращення результатів діяльності є одним з найважливіших завдань, від вирішення якого залежить ефективність функціонування підприємства у цілому. Своєчасна розробка та впровадження системи заходів, спрямованих на покращення фінансового стану дозволить підприємству посилити платоспроможність, прибутковість, фінансовий та майновий потенціал.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Василюк М. М., Кузьмін Т. Л., Дмитрів М. В. Організація обліку та контролю фінансових результатів як складова системи управління підприємством. *Економіка та Суспільство*. 2024. Випуск 68. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5044/4990>(дата звернення: 10.09.2025).
2. Василюк М., Юрків А. Концепції аудиторського контролю фінансових результатів та їх облікове забезпечення. *Актуальні проблеми розвитку регіональної економіки*, 2025. 1 (21), 379–385. <https://doi.org/10.15330/apred.1.21.379-385>
3. Велика О. Ю., Засуха Г. І. Удосконалення управління формуванням прибутку автотранспортного підприємства. 2019.
4. Гайдаржийська О. М., Бондаренко О. М., Івченко М. Ю. Порядок формування і використання прибутку підприємства в бухгалтерському обліку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 21(1). С. 38-41. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_21\(1\)_10](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_21(1)_10) (дата звернення: 5.11.2025).
5. Гавриленко О. Є. Облік і внутрішній контроль фінансових результатів на підприємствах міського транспорту: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. Одеса, 2019. 21 с.
6. Геєнко М. М., Костяненко В. Г. Формування капіталу з урахуванням ефективної політики управління прибутком. *Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення* (випуск 93): матеріали Міжнародної наукової інтернет-конференції,(м. Тернопіль, Україна, м. Ополе, Польща, 12-13 листопада 2024 р.).
7. Гнедіна К. В., Нагорний П. В. Ринок вантажних перевезень в Україні: аналіз сучасного стану, виклики воєнного часу та перспективи розвитку.

Підприємництво і торгівля, 2023, (38), 19-28. <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2023-38-03>.

8. Гречко А. В., Пономарьова Т. В. Автоматизація обліку фінансових результатів. Молодий вчений, 2019. 9 (2), 442-445.

9. Грудзевич Ю. І., Основні напрями консультування у сфері впровадження, використання та удосконалення облікових програмних комплексів. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2022. Том 2 № 30. С. 32–38. <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2022-02-32-38>

10. Державна служба статистики України. Економічна статистика / Економічна діяльність / Транспорт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 10.10.2024).

11. Дмитрів Д., Дмитрів О., Репак О. Аналіз ринку міжнародних вантажних автоперевезень в Україні в умовах воєнного стану. Соціально-економічні проблеми і держава. 2023. Вип. 2 (29). С. 48-60. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2023/23ddvuvs.pdf> (дата звернення 10.10.2025).

12. Єпіфанова І. Ю., Гуменюк В. С. Прибутковість підприємства: сучасні підходи до визначення сутності. *Економіка та суспільство*. 2016. № 3. С. 189-192.

13. Задорожний О. Д. Теоретико-методичні засади аудиту фінансової звітності підприємств. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2021. № 6. С. 15–21.

14. Зубілевич С. Я., Мазіна О. І., Rogozний С. А., Карпачова О. В. Міжнародні стандарти фінансової звітності : корот. курс для практиків. Харків : Фактор-Друк, 2020. 368 с.

15. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.1999 № 291. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 30.10.2025).

16. Кириченко Г. В. Основні підходи до оцінювання вартості та можливість їх застосування на підприємствах транспорту. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*, 2019. 1, 14-23.

17. Корбутяк А., Привалов, А. Управління прибутком підприємства в сучасних умовах господарювання. *Молодий вчений*, 2023. 5 (117), 149-153.

18. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: Навч. посіб. 2-е вид., стер. К.: Знання, 2017. 379 с.

19. Костенко Ю. О. Шляхи удосконалення обліку фінансових результатів діяльності підприємства. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2016. № 3(2). С. 93-99.

20. Котвицька Н., Стародубов І., Куриленко О. Методологія управління прибутком підприємств у контексті бюджетно-податкової політики України. *Економіка та суспільство*, 2025. (71). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-1>).

21. Корнійко Я. Р., Валявська Н. О., Міхеєв О. П., Аналіз сучасного стану транспортної галузі України у розрізі вантажних перевезень. *Економіка та суспільство*, 2024, Випуск № 70, DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-70>.

22. Куцик П. О., Воронко Р. М., Редченко К. І., Воронко О. С. Аналітичне забезпечення управління формуванням фінансових результатів суб'єктів бізнесу. *Вісник ЛТЕУ. Економічні науки*, 2021. (62), 4-11.)

23. Левіщенко О. С., Харченко М. О. Прибуток як фінансове джерело розвитку підприємства. *Вісник Національного транспортного університету*, 2018. (2), 82-86.

24. Легедза І. В. Механізм формування та використання прибутку підприємства. *Сучасні проблеми і перспективи економічної динаміки* Матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених (м. Умань, 14 листопада 2024 р.) с.56.)

25. Лемішовський В. І. Модель «витрати-обсяг-прибуток» як методичний інструментарій оперативного контролінгу машинобудівного підприємства. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія : Економічні науки*. 2018. № 1. С. 54-61. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2018_1_10 (дата звернення: 5.11.2025)

26. Ліхоносова Г. С., Лазебна І. Р. Організаційні засади обліку та аудиту фінансових результатів підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. Ужгород, 2019. Вип. 25, Ч. 1. С. 144-148.

27. Лічман А.А. Транспортно-експедиторська діяльність як система послуг: обліковий аспект. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Серія : Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. 2016. Вип. 249. С. 261–269. URL: <http://surl.li/dvxnb>

28. Мардус Н. Ю., Руденко К. Ю. Основні аспекти організації бухгалтерського обліку та аудиту прибутку підприємства. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2021. № 6. С. 107-111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsue_2021_6_20 (дата звернення: 5.11.2025)

29. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності». База даних «Законодавство України». URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013 (дата звернення: 07.11.2025).

30. Мулик Т. О., Стебловський А.О. Фінансові результати підприємства: сутність та особливості відображення у звітності. *Агросвіт*. 2024. №5. С. 86-95

31. Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року. Схвалена Розпорядженням КМУ від 20.10.2010 № 174р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-p>

32. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України 07.02.2013 р. № 73. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua> (дата звернення 05.11.2025).

33. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» Наказ міністерства фінансів України від № 246 [Електронний ресурс]. Режим доступу : www.rada.gov.ua. (дата звернення 05.11.2025).

34. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» Наказ міністерства фінансів України від № 237 [Електронний ресурс]. Режим доступу : www.rada.gov.ua. (дата звернення 05.11.2025).

35. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: Наказ МФУ від 29.11.1999 р. No 290 зі змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/z0860-99#Text> (дата звернення: 10.04.2025)

36. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ МФУ від 31.12.1999 р. No318 зі змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 10.04.2025)

37. Панасейко І. М., Панасейко С. М., Панасейко М. С. Економічний зміст прибутку як основного джерела власних фінансових ресурсів підприємства та об'єкта оподаткування. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія : Економічні науки.* 2024. № 1(2). С. 220-226. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2024_1\(2\)_29](http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2024_1(2)_29) (дата звернення: 5.11.2025)

38. Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз господарської діяльності : підручник. Київ : КНЕУ, 2016. 629 с.

39. Парій Л. В. Управління прибутком підприємства в сучасних умовах. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*, 2022. (3-4), 86-92.

40. Педченко Н. С., Шимановська-Діанич Л. М. Підходи до оцінки ефективності та результативності діяльності торговельного підприємства: сучасний погляд. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України.* 2020. № 1(135). С. 71–77.

41. Перерва П. Г., Лега, О. В., Тютюнник, С. В., Тютюнник, Ю. М. Прибуток як основа фінансової стійкості та стратегічного розвитку

підприємства. *Актуальні питання економічних наук*, 2025. (7).
<https://doi.org/10.5281/zenodo.14790464>

42. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

43. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств : підручник. 8-е вид. К. : КНЕУ, 2013. 385 с

44. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 03.09.2024 р. № 996-XIV. Відомості Верховної Ради України. 1999. № 40. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 4.11.2025)

45. Протопопова Н. А., Маргарян М. Л. Джерела формування та використання прибутку підприємства. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Економіка і управління*. - 2018. Т. 29(68), № 2. С. 47-52. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_econ_2018_29_2_12 (дата звернення: 5.10.2025)

46. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/-show/z089299>.

47. Прогноз українського авторинку на 2025 рік: основні тенденції та виклики . <https://wah.ua/blog/190-prognoz-ukrayinskogo-avtorinku>

48. Реслер М. В. Управлінський облік та контроль витрат на автотранспортних підприємствах. *Підприємництво і торгівля*, 2025. (45), 53-59.

49. Савіцький А. В. Сутнісно-змістовне трактування поняття "прибутковість підприємства" та специфіка управлінських рішень щодо її підвищення. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2017. Вип. 1(2). С. 21-25. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia_2017_1\(2\)_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia_2017_1(2)_6) (дата звернення: 5.11.2025).

50. Старко І. Є., Канцір І. А., Шевчук М. П. Сучасна парадигма управління прибутковістю. *Підприємництво та інновації*, 2019. (10), 82-86.
51. Фецович Т. Р. Формування фінансових результатів підприємств. *Вісник ЛКА : зб. наук. праць. Сер. економічна*. Львів : Вид-во ЛКА, 2018. Вип. 36. С. 405-409.
52. Шильман С. О. (2024). *Аналіз та аудит витрат діяльності автотранспортного підприємства* (Doctoral dissertation, Тернопіль, ЗУНУ).
53. Яремко І. Й. Організаційно-методичні аспекти удосконалення бухгалтерської системи і внутрішнього контролю для цілей управління операційною діяльністю торгівельних підприємств. *Актуальні питання економічних наук*, (13). 2025. <https://doi.org/10.5281/zenodo.16692416>
54. Voitsikhovska T. Y., Pihareiev A. V. Аналіз існуючих автоматизованих систем управління транспортом. *Oil and Gas Power Engineering*, 2025. (1 (43)), 138-149.
55. Smolennikov, D., Lavryk, Ye. (2023). Approaches to the management of road transport enterprises. *Visnyk of Sumy State University. Economy Series*, 72, 15–23. <https://doi.org/10.21272/1817-9215.2023.2-02>
56. Бойко В. Контроль за формуванням та використанням прибутку. Сучасні тенденції розвитку обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування: матеріали міжнародної наук.-практ. конф. (21 листопада 2025 р.) с. 22-23.

ДОДАТКИ

Додаток Г

Таблиця 2.7

Методика заповнення Звіту про фінансові результати

Назва рядка	Код рядка	Підстава (обґрунтування) для заповнення рядка Звіту про фінансові результати
Розділ I «Фінансові результати»		
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	Обороти за Дт субрахунків 701, 702, 703 із Кт 791 за мінусом оборотів за Дт субрахунку 704 Відображають дохід (виручку) від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг (у т. ч. платежі від оренди об'єктів інвестиційної нерухомості) за вирахуванням наданих знижок, вартості повернутих раніше проданих товарів, доходів, що за договорами належать комітентам (принципалам тощо), та податків і зборів. Це має бути дохід саме від основної діяльності підприємства. Підприємства, основною діяльністю яких є торгівля цінними паперами, у цій статті вказують вартість, за якою реалізовано цінні папери, та суму винагороди за виконання інших операцій, пов'язаних із розміщенням, купівлею та продажем цінних паперів, з урахуванням відповідних вирахувань (згідно п. 3.3 Методрекомендацій № 433)
Чисті зароблені страхові премії	2010*	Додаткова стаття Звіту Страховики наводять суму страхових премій (платежів, внесків) за договорами страхування та за договорами перестрахування з перестраховальниками протягом звітного періоду, яка включає частки страхових премій (платежів, внесків), належних страховику, зменшену на суму резерву незароблених премій на початок звітного періоду (за виключенням частки перестраховика) та збільшену на суму резерву незароблених премій на кінець звітного періоду (за виключенням частки перестраховика) і зменшену на загальну суму страхових премій (платежів, внесків), повернутих страхувальникам та перестраховальникам протягом звітного періоду. Загальна сума чистих зароблених страхових премій враховується під час розрахунку валового прибутку (збитку) (згідно п. 3.4 Методрекомендацій № 433)
Премії підписані, валова сума	2011*	Додаткова стаття Звіту Страховики наводять суму страхових премій (платежів, внесків)
Премії, передані у перестрахування	2012*	Додаткова стаття Звіту Страховики показують премії, передані в перестрахування
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013*	Додаткова стаття Звіту Страховики наводять аналітичні дані зміни резерву незароблених премій на початок звітного періоду

Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014*	Додаткова стаття Звіту Страховики наводять аналітичні дані зміни частки перестраховиків у резерві незароблених премій
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	Обороти за Дт субрахунків 901, 902, 903 Відображають виробничу собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) та/або собівартість реалізованих товарів. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) визначають за НПБО 9 , НПБО 16 , НПБО 30 . У цій статті підприємства, основною діяльністю яких є торгівля цінними паперами, наводять балансову вартість реалізованих цінних паперів. Підприємства, які провадять діяльність із випуску та проведення лотерей, у цій статті наводять відрахування на створення (формування) за звітний період призового фонду, а також резерву, що покриває розмір джекпоту, не забезпечений сплатою участі в лотереї (згідно п. 3.5 Методрекомендацій № 433)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070*	Додаткова стаття Звіту Страховики відображають різницю між загальною сумою збитків за страховими виплатами та сумою відшкодування, що належить до отримання (отриманою) від перестраховика цих збитків. Інформація за цією статтею враховується під час розрахунку валового прибутку (збитку) (згідно п. 3.6 Методрекомендацій № 433)
Валовий: прибуток	2090	Позитивне значення: ряд. 2000 + ряд. 2010 - ряд. 2050 - ряд. 2070
збиток	2095	Від'ємне значення: ряд. 2000 + ряд. 2010 - ряд. 2050 - ряд. 2070
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105*	Додаткова стаття Звіту Страховики відображають дохід (витрати) за результатами зменшення (збільшення) резервів довгострокових зобов'язань і відповідної частки перестраховиків, крім курсових різниць і придбання або вибуття дочірніх підприємств. Інформація за цією статтею враховується під час розрахунку прибутку (збитку) операційної діяльності (згідно п. 3.8 Методрекомендацій № 433)
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110*	Додаткова стаття Звіту Страховики наводять дохід (витрати) за результатами зменшення (збільшення) інших страхових резервів, крім курсових різниць і придбання або вибуття дочірніх підприємств. Значення цієї статті враховується під час розрахунку прибутку (збитку) операційної діяльності (згідно п. 3.9 Методрекомендацій № 433)
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111*	Додаткова стаття Звіту Страховики відображають зміну інших страхових резервів
Зміна частки	2112*	Додаткова стаття Звіту

перестраховиків в інших страхових резервах		Страховики відображають зміну частки перестраховиків в інших страхових резервах	
Інші операційні доходи	2120	Обороти за Дт рахунка 71 із Кт 791	Відображають суми інших доходів від операційної діяльності підприємства (крім чистого доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг): - дохід від операційної оренди активів (якщо такий дохід не є основною діяльністю підприємства (з цього приводу був лист Мінфіну N31-34020-20-27/25329 від 22.09.2010); - дохід від операційних курсових різниць; - відшкодування раніше списаних активів; - дохід від роялті, відсотків, отриманих на залишки коштів на поточних рахунках в банках, - дохід від реалізації оборотних активів (крім фінансових інвестицій), необоротних активів, утримуваних для продажу, і групи вибуття, - дохід від списання кредиторської заборгованості, - одержані штрафи, пені, неустойки тощо (п. 3.10 Методрекомендацій № 433)
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121*	Обороти за Кт 710 у кореспонденції з Дт 21, 27, 100, 161, 163	Додаткова стаття Звіту Дохід від зміни вартості всіх активів (фінансових інструментів, інвестиційної нерухомості, біологічних активів та інших), які оцінюються за справедливою вартістю. Підприємства, основною діяльністю яких є торгівля цінними паперами, у цій статті відображають дохід від зміни вартості фінансових інструментів, які оцінюються за справедливою вартістю. До розрахунків приймається загальна сума інших операційних доходів
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122*	Обороти за Кт 710 в кореспонденції з Дт 23	Додаткова стаття Звіту Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції, одержаних унаслідок сільськогосподарської діяльності. До розрахунків приймається загальна сума інших операційних доходів
Адміністративні витрати	2130	Обороти за Кт рахунка 92 із Дт 791	Фіксують загальногосподарські витрати, пов'язані з управлінням та обслуговуванням підприємства. Наприклад: витрати на зв'язок, податки та збори, витрати на службові відрядження, винагороди за юридичні та аудиторські послуги тощо (п. 3.11 Методрекомендацій № 433)
Витрати на збут	2150	Обороти за Кт	Показують витрати підприємства, пов'язані

		рахунка 93 із Дт 791	з реалізацією продукції (товарів). Зокрема, витрати на утримання підрозділів, що займаються збутом продукції (товарів), рекламу, доставку продукції споживачам тощо (п. 3.12 Методрекомендацій № 433).
Інші операційні витрати	2180	Обороти за Кт рахунка 94 з Дт 791	Відображаються собівартість реалізованих виробничих запасів, необоротних активів, утримуваних для продажу, та групи вибуття; відрахування на створення резерву сумнівних боргів і суми списаної безнадійної дебіторської заборгованості згідно з ПБО 10 ; втрати від знецінення запасів; втрати від операційних курсових різниць; визнані економічні (фінансові) санкції; відрахування для забезпечення наступних операційних витрат, а також решта витрат, що виникають під час операційної діяльності підприємства (крім витрат, що включаються в собівартість продукції (товарів, робіт, послуг)) (дивіться п. 3.13 Методрекомендацій №433)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181*	Обороти за Дт 940 Кт 100, 21, 27, 161, 163 (значення наводять у дужках)	Додаткова стаття Звіту Витрати від зміни вартості всіх активів (фінансових інструментів, інвестиційної нерухомості, біологічних активів та інших), які оцінюються за справедливою вартістю. Підприємства, основною діяльністю яких є торгівля цінними паперами, у цій статті відображають витрати від зміни вартості фінансових інструментів, які оцінюються за справедливою вартістю.
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182*	Обороти за Дт 940 Кт 23 (значення наводять у дужках)	Додаткова стаття Звіту Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції, одержаних унаслідок сільськогосподарської діяльності
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	Позитивне значення: ряд. 2090 (ряд. 2095) + (-) 2105 + (-) 2110 + ряд. 2120 - ряд. 2130 - ряд. 2150 - ряд. 2180	
збиток	2195	Від'ємне значення: ряд. 2090 (ряд. 2095) + (-) 2105 + (-) 2110 + ряд. 2120 - ряд. 2130 - ряд. 2150 - ряд. 2180	
Дохід від участі в капіталі	2200	Обороти за Дт рахунка 72 із Кт субрахунку 792	Відображають дохід, отриманий від інвестицій в асоційовані, дочірні або спільні підприємства, облік яких ведеться методом участі в капіталі (п. 3.15 Методрекомендацій № 433)
Інші фінансові доходи	2220	Обороти за Дт рахунка 73 із Кт субрахунку 792	Показують дивіденди, відсотки й інші доходи, отримані від фінансових інвестицій (крім доходів, які обліковуються за методом участі в капіталі) (дивіться п. 3.16

			Методрекомендацій № 433)
Інші доходи	2240	Обороти за Дт рахунка 74 Кт субрахунку 793	Фіксують дохід від реалізації фінансових інвестицій; дохід від неопераційних курсових різниць; дохід підприємств (крім тих, основною діяльністю яких є торгівля цінними паперами) від зміни балансової вартості фінансових інструментів, які оцінюються за справедливою вартістю, та інші доходи, які виникають під час господарської діяльності, але не пов'язані з операційною діяльністю підприємства (п. 3.17 Методрекомендацій № 433)
Дохід від благодійної допомоги	2241*	Обороги за Кт 745 (у частіші отриманої благодійної допомоги, яка звільнена від ПДВ)	Додаткова стаття Звіту Сума доходу, пов'язаного з благодійною допомогою, яка відповідно до пп. 197.1.15 ПКУ звільняється від обкладення ПДВ, що визначається в порядку, установленому П(С)БО 15
Фінансові витрати	2250	Обороти за Дт субрахунку 792 з Кт рахунка 95	Показують витрати на проценти й інші витрати підприємства, пов'язані із запозиченнями (крім фінансових витрат, які включаються в собівартість кваліфікаційних активів відповідно до ПБО 31 (п. 3.18 Методрекомендацій № 433)
Втрати від участі в капіталі	2255	Обороти за Дт субрахунку 792 із Кт рахунка 96	Відображають збиток від інвестицій в асоційовані, дочірні або спільні підприємства, облік яких ведуть методом участі в капіталі (п. 3.19 Методрекомендацій № 433).
Інші витрати	2270	Обороти за Дт субрахунку 793 з Кт рахунка 97	Фіксують собівартість реалізації фінансових інвестицій; втрати від неопераційних курсових різниць; втрати від уцінки фінансових інвестицій та необоротних активів; витрати підприємств (крім тих, основною діяльністю яких є торгівля цінними паперами) від зміни балансової вартості фінансових інструментів, які оцінюються за справедливою вартістю; інші витрати, які виникають під час господарської діяльності (крім фінансових витрат), але не пов'язані з операційною діяльністю підприємства (п. 3.20 Методрекомендацій № 433)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275*	Розрахунок коригування фінансової звітності	Додаткова стаття Звіту Сума прибутку (збитку) від впливу інфляції на монетарні статті, що визначається відповідно до ПБО 22 . Інформація за цією статтею враховується під час розрахунку прибутку (збитку) до оподаткування, (п. 3.21 Методрекомендацій № 433)
Фінансовий результат до оподаткування:	2290	Позитивне значення: ряд. 2190 (ряд. 2195) + ряд. 2200 + ряд. 2220 + ряд. 2240 - ряд.	

прибуток		2250 - ряд. 2255 - ряд. 2270 + (-) ряд. 2275	
збиток	2295	Від'ємне значення: ряд. 2190 (ряд. 2195) + ряд. 2200 + ряд. 2220 + ряд. 2240 - ряд. 2250 - ряд. 2255 - ряд. 2270+ (-)ряд. 2275	
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	Обороти за Дт субрахунку 793 із Кт субрахунку 981 (витрати) або обороти за Дт субрахунку 981 із Кт субрахунку 793 (дохід)	Наводять суму витрат (доходу) з податку на прибуток, визначену згідно з ПБО 17 (3.23 Методрекомендацій № 433)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	Вибірка із кредитових або дебетових оборотів рахунка 79, яка відображає фінрезультат від припиненої діяльності	Відображають, відповідно, прибуток або збиток від припиненої діяльності після оподаткування та/або прибуток або збиток від переоцінки необоротних активів і груп вибуття, що утворюють припинену діяльність й оцінюються за чистою вартістю реалізації (п. 3.24 Методрекомендацій № 433)
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	Позитивне значення: ряд. 2290 (ряд. 2295) + (-) ряд. 2300 + (-) ряд. 2305	
збиток	2355	Від'ємне значення: ряд. 2290 (ряд. 2295) + (-) ряд. 2300 + (-) ряд. 2305	
Розділ II «Сукупний дохід»			
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	Обороти за Дт рахунків 10, 15, 12 із Кт субрахунків 411, 412 або обороти за Дт субрахунків 411, 412 із Кт рахунків 10, 15, 12	У цій статті наводиться сума дооцінки об'єктів основних засобів та нематеріальних активів, зменшена на суму уцінки таких об'єктів протягом звітного періоду в межах сум раніше проведених дооцінок. Сума дооцінки, яка включається до нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) у випадках, передбачених НПБО, до складу сукупного доходу розділу II ф. № 2 не включаються (п. 3.27 Методрекомендацій № 433)
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	Обороти субрахунку 413	Показують суму зміни балансової вартості об'єктів хеджування в порядку, визначеному П(С)БО 13 (п. 3.28 Методрекомендацій № 433)
Накопичені курсові різниці	2410	Обороти субрахунку 423	Наводять суму курсових різниць, які відповідно до п. 9 ПБО 21, відображаються в складі власного капіталу та визнаються в іншому сукупному доході (п. 3.29 Методрекомендацій № 433). Це зокрема, курсові різниці, які виникають щодо дебіторської заборгованості або зобов'язань за розрахунками із господарською одиницею за межами України, погашення яких не плануються і

			не є ймовірними в найближчій перспективі
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	Вибірка оборотів по субрахунку 425 (в частині частки іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств)	Наводиться частка іншого сукупного доходу асоційованих, дочірніх або спільних підприємств, облік фінансових інвестицій у які ведеться за методом участі в капіталі (п. 12 та п. 21 ПБО 12) (п. 3.30 Методрекомендацій № 433)
інший сукупний дохід	2445	Наводиться сума іншого сукупного доходу, для відображення якого за ознаками суттєвості на можна було виділити окрему статтю або який не може бути включений в інші статті, наведені в цьому розділі (п. 3.31 Методрекомендацій № 433).	
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	Ряд. 2400 + ряд. 2405 + ряд. 2410 + ряд. 2415 + ряд. 2445	
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	Вибірка оборотів за Кт 54 у частині сум податку на прибуток, пов'язаних з операціями із цього розділу звіту	Наводиться сума податку на прибуток, що пов'язаний з іншим сукупним доходом (дивіться ПБО 17 та п. 3.33 Методрекомендацій № 433).
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	Ряд. 2450 - ряд. 2455	
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	Ряд. 2350 (ряд. 2355) + ряд. 2460	
Розділ III «Елементи операційних витрат»			
Матеріальні затрати	2500	Обороти за Дт рахунка 80. Для підприємств, що не використовують 8й клас рахунків: обороти за Дт рахунків 23, 91, 92, 93, 94 із Кт рахунків 20, 21, 22, 27, 28	У цьому розділі наводять відповідні елементи операційних витрат (на виробництво і збут, управління та інші операційні витрати), яких зазнало підприємство під час своєї діяльності протягом звітного періоду, за вирахуванням внутрішнього обороту. Тобто за вирахуванням витрат, які становлять собівартість продукції (робіт, послуг), що вироблена й спожита самим підприємством. Собівартість реалізованих товарів, запасів у цьому розділі не наводиться
Витрати на оплату праці	2505	Обороти за Дт рахунка 81. Для підприємств, що не використовують 8й клас рахунків — обороти за Дт рахунків 23, 91, 92,	

		93, 94 із Кт рахунків 66, 47	
Відрахування соціальні заходи	на 2510	Обороти за Дт рахунка 82. Для підприємств, що не використовують 8й клас рахунків: обороти за Дт рахунків 23, 91, 92, 93, 94 із Кт рахунків 65, 47	У цьому розділі наводять відповідні елементи операційних витрат (на виробництво, збут, управління та інші операційні витрати), яких зазнало підприємство під час своєї діяльності протягом звітного періоду, за вирахуванням внутрішнього обороту. Тобто за вирахуванням витрат, які становлять собівартість продукції (робіт, послуг), що вироблена та спожита самим підприємством. Собівартість реалізованих товарів, запасів у цьому розділі не наводиться
Амортизація	2515	Обороти за Дт рахунка 83. Для підприємств, що не використовують 8й клас рахунків: обороти за Дт рахунків 23, 91, 92, 93, 94 із Кт рахунка 13	
Інші операційні витрати	2520	Оборот за Дт рахунка 84. Для підприємств, що не використовують 8й клас рахунків: невраховані вище обороти за Дт рахунків 23, 91, 92, 93 та 94	
Разом	2550	Ряд. 2500 + ряд. 2505 + ряд. 2510 + ряд. 2515 + ряд. 2520	
Розділ IV «Розрахунок показників прибутковості акцій»			
Середньорічна кількість простих акцій	2600	Середнє арифметичне зважене (кількість простих акцій в обігу в днях * відповідний часовий зважений коефіцієнт)	Показують середньозважену кількість простих акцій, які перебували в обігу протягом звітного періоду. Приклад розрахунку наведено в додатку 1 до ПБО 24 (п.п. 3.39, 3.43 Методрекомендацій № 433)
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	Ряд. 2600 + середньорічна кількість потенційних простих акцій	Наводять середньорічну кількість простих акцій в обігу, скориговану на середньорічну кількість потенційних простих акцій (п. 3.40 Методрекомендацій № 433)
Чистий прибуток (збиток) на одну	2610	(ряд. 2350 або 2355 - дивіденди,	Наводиться показник, що розраховується діленням різниці між сумою чистого

просту акцію		нараховані за прибутку (збитку) та сумою дивідендів на привілейовані акції) / ряд. 2600	привілейовані акції на середньорічну кількість простих акцій в обігу (п. 3.41 Методрекомендацій № 433)
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	Скоригований чистий прибуток (збиток)/ряд. 2605	Скоригований чистий прибуток розраховується як чистий прибуток (збиток) за вирахуванням дивідендів на привілейовані акції, збільшується на суму дивідендів (після сплати податків і відсотків), визнаних у звітному періоді щодо розбавляючих потенційних простих акцій, та збільшується або зменшується на суму інших змін у доходах або витратах, які виникають у разі конвертації розбавляючих потенційних простих акцій (див. приклад розрахунку в додатку 2 до ПБО 24) (згідно п. 3.42 Методрекомендацій № 433)
Дивіденди на одну просту акцію	2650	Сума оголошених дивідендів/кількість простих акцій, за якими сплачуються дивіденди	Відображають показник, який розраховується шляхом ділення суми оголошених дивідендів на кількість простих акцій, за якими сплачуються дивіденди (п. 3.44 Методрекомендацій № 433).

Додаток Г*

Таблиця 3.3

Рівень і динаміка фінансових результатів ТОВ «XXXXXXXXXXXXXX»
2022-2024 роки (тис. грн)

Стаття	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення (+, -)		
				2023/ 2022	2024/ 2022	2024/ 2023
А	1	2	3	4	5	6
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	18862	22974	26127	4112	3153	7265
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	17807	20375	24115	2568	3740	6308
Валовий:						
- прибуток	1055	2599	2012	1544	-587	957
- збиток	-	-	-			
Інші операційні доходи	235	819	1108	584	289	873
Адміністративні витрати	1633	2094	2349	461	255	716
Витрати на збут	492	561	539	69	-22	47
Інші операційні витрати	178	273	207	95	-66	29
Фінансові результати від операційної діяльності:						
- прибуток		490	25	1503	-465	1038
- збиток	1013		-			
Інші фінансові доходи	5	32	0	27	-32	-5
Інші доходи	72	88	105	16	17	33
Інші витрати	9	5	49	-4	44	40
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування:						
- прибуток		605	81	1550	-524	1026
- збиток	945					
Витрати (дохід) з податку на прибуток		68	19	68	-49	19
Чистий:						
- прибуток		537	62	1482	-475	1007
- збиток	945	-	-			

Додаток Д

Фінансова звітність ТОВ «XXXXXXXXXXXXX» за 2022-2024 роки

Додаток А

Таблиця 1.1

Визначення сутності прибутку науковими школами політекономії

Наукова школа	Період існування	Представники	Назва теорії	Визначення	Недоліки
Меркантилізм	15-17 ст.	Т. Мен, А. Серра, Ж. Кольберг, Д. Юм, Й. Бехер	Теорія прибутку меркантилістів	Прибуток – різниця між цінами купівлі та продажу. Він виникає у сфері обігу.	– зовнішнє поверхове сприйняття дійсності; – прибуток впливає з торгових здібностей; – його джерелом є зовнішня торгівля
Фізіократи	17-18 ст.	Ф. Кене, Ж. Тюрго, М. Рів'єра	Теорія прибутку фізіократів	Прибуток – це чистий продукт як надлишок над витратами виробництва	– прибуток створюється лише в землеробстві
Класична політекономія	18-19ст.	А. Сміт	Теорія продуктивності капіталу	Прибуток – та частина нової (доданої) вартості з продукту праці найманих робітників, яка, після сплати їм заробітної плати, залишається на користь підприємця; це породження не лише праці, а й капіталу	– прибуток ототожнювався з привласненням чужої, неоплаченої праці; – прибуток розглядався як дохід, що служить винагородою капіталісту за послуги лише капіталу (засобів виробництва)
		Дж. Ст. Мілль		Прибуток – це засіб продуктивної сили праці, величина якої має бути менша від суми відсотка на капітал, страхової премії і заробітної плати	– якщо прибуток недостатній, то капітал вилучають з виробництва до того періоду, коли прибуток зростає
		Д. Рікардо		Прибуток – це вирахування з продукту праці робітника	– прибуток буде високим або низьким відповідно до того, низька чи висока заробітна плата
Прагматична політекономія	19 ст.	Ж. Б. Сей	Теорія трьох чинників виробництва	Прибуток – винагорода власника такого ресурсу, як капітал (засоби виробництва)	– продуктивність праці є незалежною від продуктивності капіталу, яку капіталіст привласнює у формі прибутку

Продовження таблиці 1.1

		Ф. Бастія, В. Рошер	Теорія “економічної гармонії”	Прибуток: – це винагорода за працю капіталістів; – це “підприємницька зарплата” – це плата за нагляд, управління	– прибуток як трудовий дохід підприємців є лише іншою назвою заробітної плати
		Н. Сеніор	Теорія “утримання”	Прибуток є винагородою підприємцю за його “утримання”, “чекання”, “ризик”	– джерелом прибутку є лише новаторство, ризик, інтуїція, прозорливість
Марксистська політекономія	19 ст.	К. Маркс	Теорія додаткової вартості	Прибуток – перетворена форма додаткової вартості	– прибуток є категорією лише виробництва, а не сфери обігу
Маржиналізм	19-20 ст.	К. Менгер, Е. Бем-Баверк, Ф. Візер	Теорія граничної продуктивності	Прибуток – це винагорода, “ціна” одного окремого фактору виробництва – капіталу	– не враховується винагорода за всі інші фактори виробництва (землю, працю)
		Дж. Бейтс Кларк		Прибуток – різниця між сукупною заробітною платою і новоствореною вартістю	– прибуток утворюється лише за “динамічного стану”, коли підприємець виступає як новатор; – величина заробітної плати встановлюється залежно від вартості граничного продукту працівника
Неокласицизм	19-20 ст.	А. Маршалл	Теорія “виробничої функції”	Прибуток – це дохід підприємця, або комплексний дохід, що включає відсоток на власний капітал та винагороду за ризик	– джерелом прибутку є саме ціна товару, оскільки в ній відображені всі аспекти процесу виробництва і реалізації
		Дж. Кейнс		Прибуток – це дохід підприємця, який визначається як перевищення цінності готової продукції над первинними витратами виробництва	– прибуток розглядався у прямій залежності від кількості зайнятих при незмінних засобах виробництва; – приріст прибутків відбувається завдяки приросту інвестицій

Продовження таблиці 1.1

		П. Самуельсон		Прибуток: – це дохід від факторів виробництва; – це винагорода за підприємницьку діяльність і введення технічних удосконалень; – це плата за ризик, невизначеність; – це монопольний дохід	– в разі браку нововведень за умов статичності, повної та вільної конкуренції прибуток не буде створено, власники капіталу отримають лише заробітну плату за підприємницьку діяльність та позичковий процент на капітал
Інституціоналізм	19-20 ст.	В. Мітчелл, Дж. Гелбрейт, Р. Коуз	Теорія революції в доходах	Прибуток як економічна категорія зникає	– рушійним мотивом виробництва стає не прибуток сам по собі, а задоволення потреб
Монетаризм	20 ст.	М. Фрідмен, Е. Фелпс, Ф. Найт, І. Фішер	Теорія прибутку в умовах ризику	Прибуток – винагорода за передбачений і непередбачений ризик	– між еквівалентом визначеності і невизначених прибутків не можна провести паралель

Додаток Б
Таблиця 2.2

Динаміка складу і структури активів ТОВ «XXXXXXXXXXXXXX» за 2022 -2024 рр.

Види активів (майна)	2022 рік		2023 рік		2024 рік		Відхилення 2023/2022			Відхилення 2024/2023		
	Сума, тис. грн	У % до підсумку	Сума, тис. грн	У % до підсумку	Сума, тис. грн	Сума, тис. грн	У % до підсумку	Сума, тис. грн	У % до підсумку	Сума, тис. грн	Сума, тис. грн	У % до підсумку
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Необоротні активи	3649	40,3	3401	37,4	5140	46,2	-248	-6,7	-2,9	1739	51,1	8,8
1.1. Основні засоби	3513	38,8	33,74	37,1	4804	43,2	-139	-4	-1,7	1430	42,4	6,1
1.2. Нематеріальні активи	5	-	4	-	3	-	-1	-20	-	-1	-25	-
1.3. Незавершені капітальні інвестиції	131	1,5	23	0,3	333	3	-108	-82,4	-1,2	310	1347,8	2,7
2. Оборотні активи	5397	59,7	5686	62,6	5984	53,8	289	5,4	2,9	298	5,2	-8,8
2.1. Виробничі запаси	586	6,5	721	7,9	1069	9,6	135	42,3	1,4	348	48,2	1,7
2. 2. Товари	-	-	15	0,2	156	1,4	15	0	0,2	141	940	1,2
2. 3. Дебіторська заборгованість за товари, роботи і послуги	3894	43,1	4034	44,4	4446	40	140	3,6	1,3	412	10,2	4,4
2. 4. Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	164	1,8	189	2,2	171	1,5	25	15,2	0,4	-18	-9,5	-0,7
2.5. Інша поточна дебіторська заборгованість	12	0,1	12	0,1	21	0,2	0	0	0	9	75	0,1
2.6. Гроші та їх еквіваленти	713	7,9	686	7,5	100	0,9	-27	3,8	-0,4	-586	-85,4	.-6,6
2.7 Втрати майбутніх періодів	28	0,3	29	0,3	21	0,2	1	3,6	0	-8	-27,6	-0,1
БАЛАНС	9046	100	9087	100	11124	100	41	0,5	0	2037	22,4	0

Додаток В

Таблиця 2.3

Динаміка складу і структури джерел утворення господарських засобів ТОВ «XXXXXXXXXXXXXX» за 2022 -2024 рр.

Види пасивів	2022 рік		2023 рік		2024 рік		Відхилення 2023/2022			Відхилення 2024/2023		
	Сума, тис. грн	У % до підсумку	Сума, тис. грн	У % до підсумку	Сума, тис. грн	У % до підсумку	Абсолют тис. грн	Відносне %%	Питома ваги	Абсолют тис. грн	Відносне %%	Питома ваги
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Власний капітал	7383	81,6	7696	84,7	9401	84,5	313	4,2	3,1	1705	22,2	-0,2
1.1. Зареєстрований (статутний) капітал	-	--	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.2. Додатковий капітал	2516	27,8	2526	27,8	2472	22,2	10	0,4	0	-54	-2,1	-5,6
1.3.Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	(2895)	(32)	(2592)	(28,5)	(2550)	(22,9)	-303	-10,5	-3,5	-42	-1,6	-5,6
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Поточні зобов'язання і забезпечення	1663	18,4	1391	15,3	1723	15,5	-272	-16,4	-3,1	332	23,9	0,2
3.1. Кред. Заборгованість за товари, роботи, послуги	180	2	128	1,4	206	1,9	-52	-28,9	-0,6	78	60,9	0,5
3.2. Кред. Заборгованість за розрахунками з бюджетом	540	6	481	5,3	530	4,8	-59	-10,3	-0,7	49	10,2	-0,5
3.3. Кред. Заборгованість за розрахунками зі страхування	228	2,5	139	1,5	99	0,9	-89	-39	-1	-40	-28,7	-0,6
3.4. Кред. Заборгованість за розрахунками з оплати праці	44	5,5	270	2,9	383	3,4	-224	-45,3	-2,6	113	41,9	0,5
3.5. Кред. Заборгованість за одерж. Авансами	15	0,2	23	0,3	37	0,3	8	53,3	0,1	14	42,3	0
3.5. Витрати майбутніх періодів	68	0,7	-	-	-	-	-68	-	-0,7	-	-	-
3.6 Інші поточні зобов'язання	138	1,5	350	3,9	468	4,2	212	153,6	2,4	118	33,7	0,3
БАЛАНС	9046	100	9087	100	11124	100	41	0,45	0	2037	22,4	0